

စာအုပ် (၁)

ကျော်ဝင်း အင်တာဗျူး

THE COUPLE

အမှတ် ၇၃(F)၊ ဒုတိယထပ်၊ စမ်းချောင်းလမ်း၊
စမ်းချောင်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်။ ဖုန်း - ၅၁၂၀၄၆

မာတိကာ

ကျေးဇူးစကား

၁။	အင်တာဗျူး - ၁	၁
၂။	အင်တာဗျူး - ၂	၂၉

ကျော်ဝင်း

စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ မုံရွာမြို့တွင် အဘ ဦးဘစိန်၊ အမိ ဒေါ်အုံးစိန်တို့မှ ၁၉၅၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီ ၂၀ ရက်နေ့တွင် မွေးဖွား၊ မွေးချင်း ခုနစ်ယောက်တွင် အငယ်ဆုံး ဖြစ်သည်။

မုံရွာမြို့၊ မြောက်ရပ်ကြီး မူလတန်းကျောင်း၊ မုံရွာမြို့ အမှတ် (၁) အစိုးရ အထက်တန်းကျောင်း၊ မန္တလေး ဆေးတက္ကသိုလ်နှင့် မန္တလေး တက္ကသိုလ် စာပေးစာယူသင်တန်းတို့တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ကျောင်းသားဘဝ ၁၉၇၀ ခုနှစ်မှစ၍ ကျူးရှင်ဆရာဖြစ်နေခဲ့ပြီး ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ကာ စာပေလုပ်ငန်း တစ်ခုတည်းသာ လုပ်ကိုင်လျက် ရှိပါသည်။

၁၉၉၄ ဇူလိုင်လတွင် ‘စိန်ခေါ်နေသော ဖွံ့ဖြိုးရေး’ ဆောင်းပါးဖြင့် စာပေလောကသို့ စတင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ အမည်ရင်း **ကျော်ဝင်း** အပြင် **ဝင်းနောင်၊ လင်းထက်ဇော်၊ စိုးရိမ်၊ မိုးကောင်း** စသည့် ကလောင်ခွဲများဖြင့်လည်း မဂ္ဂဇင်း၊ ဂျာနယ်များတွင် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဆောင်းပါး များ၊ နိုင်ငံတကာရေးရာ ဆောင်းပါးများ၊ ဘာသာပြန်များ ရေးသားလျက် ရှိပါသည်။ မန္တလေး ဆေးတက္ကသိုလ် နှစ်လည်မဂ္ဂဇင်း(၁၉၇၅-၇၆) တွင်လည်း အယ်ဒီတာအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည်။ စံပယ်ဖြူမဂ္ဂဇင်း၏ အယ်ဒီတာချုပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ယခု ခေတ်ဆန်းဂျာနယ်နှင့် မိုးဂျာနယ်တို့တွင် အယ်ဒီတာအဖြစ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

အင်တာဗျူးစာပေ (စာရေးသူ၏အမှာ)

၁

‘အင်တာဗျူးစာပေ’။ စာပေဝေါဟာရတစ်ရပ်အနေနှင့် ရှိ၊ မရှိ ကျွန်တော် မသိပါ။ မိမိ ဖတ်ဖူး၊ ကြိုက်ဖူးသော အင်တာဗျူးများကို စဉ်းစား မိ၍ ချရေးကြည့်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤအချက်ကို ပထမဆုံး ကြိုတင် ဝန်ခံထားလိုပါသည်။

၂

စင်စစ်၊ ကျွန်တော်သည် ဘာမှမဟုတ်။ ဘာမှမဟုတ်သူတစ်ဦး ကို ဘယ်ဗျူးဆရာကမှလည်း စိတ်ဝင်စားလိမ့်မည်မဟုတ်ရာ၊ ကိုယ်တိုင် ဗျူးခံဖို့ ကိစ္စမှာ စဉ်းစားစွာမလိုဟု ထင်ထားခဲ့သည်။ ဒီကြားထဲ ‘ဗျူးချင် လို့ပါ’ ဟု ဆိုလာသူ တစ်ယောက်နှစ်ယောက်နှင့် တွေ့ရာ၊ တကယ်ပင် အံ့ဩမိ၍ စိတ်ထဲရှိသည့်အတိုင်း ရိုးရိုးသားသား မေးလိုက်မိသည်။ ‘နေပါ ဦး၊ ခင်ဗျားတို့က ဘာကြောင့် ဗျူးချင်တာတုန်း’ . . . ။ ဗျူးဆရာများက ဘာမှ ပြန်မဖြေ။ ကျွန်တော့်ကိုသာ ထူးထူးဆန်းဆန်း သတ္တဝါတစ်ကောင် လို ခပ်ကြောင်ကြောင် ပြန်ကြည့်ကြသည်။

စိတ်ထဲက အားနာသလို ဖြစ်သွား၍ ကျွန်တော့်မေးခွန်းကို တစ်မျိုး ပြင်ကြည့်လိုက်သည်။ ‘ထားပါတော့ဗျာ. . ဘာတွေဗျူးကြမှာလဲ’။ ဒီတော့မှ သူတို့က စဉ်းစဉ်းစားစား အဖြေပေးပါသည်။ “အထူးအထွေ တော့ မဟုတ်ပါဘူး၊ ဘယ်လို စာဖတ်ဝါသနာပါလာတာလဲ၊ ဘယ်လို စာဖတ်သလဲ၊ ဘယ်လို စာရေးဖြစ်သလဲ စသဖြင့်ပေါ့. . ”။ မိမိကိုယ်ကို တစ်ခါမှ ပြန်မမေးဖူးသော ‘ဘယ်လို’ များ ဖြစ်နေသည်။ “မေးဖို့ကော. . လိုပါသလား၊ ဒါတွေသိလို့ စာဖတ်သူမှာ ဘာအကျိုးရှိမှာလဲ၊ ငါကကော ဆရာကြီးလုပ်ပြောရအောင် ဘာကောင်မို့လဲ. . . ” ဗျူးဆရာများကို ပြန် ဗျူးချင်စရာ မေးခွန်းတွေ တသိကြီး ခုန်ထွက်လာသည်။

သို့နှင့်တိုင်၊ ဘာတစ်ခုမှ ပြန်မမေးလိုက်တော့ပါ။ ကိုယ့် အခြေ အနေကို ရိုးရိုးပဲ ဖွင့်ဟ၍ ငြင်းလိုက်ရပါသည်။ “ခင်ဗျားတို့ မေးခွန်းတွေ ဖြေရလောက်အောင် ကျွန်တော်က ဘာကောင်မှ မဟုတ်ပါဘူးဗျာ၊ မဖြေ ပါရစေနဲ့”။ ထိုဆရာများကတော့ ကျွန်တော့်ကို ဘယ်လို ထင်ကြမည် မသိပါ။ ကျွန်တော်ကတော့ သူတို့ကို အမှန်ပင် ကျေးဇူးတင်မိသည်။ သူတို့နှင့်တွေ့မှ ‘အင်တာဗျူး’ ဆိုသည်ကို တလေးတနက် စဉ်းစားမိသော ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

၃

ကျွန်တော့်အထင် ‘အင်တာဗျူး’ နှစ်မျိုး ရှိလေမည်လား တွေးမိ သည်။ ပထမအမျိုးအစားက အောင်မြင်ကျော်ကြား လူသိများသူများကို ဗျူးခြင်း ဖြစ်သည်။ ‘ဆယ်လစ်ဘရစ်တီ အင်တာဗျူး’ (Celebrity Interview) ဆိုပါစို့. . ။ အထူးသဖြင့် ပရိသတ်စိတ်ဝင်စားသော အနုပညာ ရှင်များကို ဗျူးလေ့ရှိကြသည်။ အဗျူးခံပုဂ္ဂိုလ်၏ အယူအဆထက် သူ့ဘဝ သူ့အကြောင်း သူ့ရုပ်ပုံလွှာကို သိချင်သည်က အဓိကဖြစ်မည် ထင်ပါ သည်။ ကျွန်တော်တို့ဆီက မဂ္ဂဇင်း ဂျာနယ်များတွင် အတွေ့ရများသည့် အင်တာဗျူးမျိုး ဖြစ်သည်။

ဒုတိယအမျိုးအစားမှာ ပြဿနာတစ်ရပ်၊ အယူအဆတစ်ခု၊ အကြောင်းအရာ တစ်မျိုးမျိုးကို ‘တည်’ ၍ ဗျူးခြင်းဖြစ်သည်။ Case-Orientate Interview ဟုနားလည်ရပါသည်။ ပညာရှင်များ၊ ဖွဲ့စည်းရေး လုပ်ငန်းရှင်များ၊ နိုင်ငံရေး စစ်ရေးခေါင်းဆောင်များကို ဗျူးကြသည်များ ရှိသလို၊ လမ်းပေါ်မှ အညတရများကို ဗျူးကြသည်များလည်း ရှိနိုင်သည်။ အဗျူးခံပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဆယ်လစ်ဘရစ်တီ ဖြစ်မဖြစ်ဆိုသည်ထက် မေးလိုသည့် အကြောင်းအရာနှင့် အဟပ် ညီမညီကို အဓိကကြည့်ပြီး ရွေးကြဟန်ရှိ သည်။ နာမည်ကျော် ဗျူးဆရာ ‘လာရီကင်း’ ၏ အင်တာဗျူးများမှာ ဤ အမျိုးအစားတွင် ပါလိမ့်မည် ထင်သည်။ ‘ဒက္ခိဏစွန်း စာအုပ်တိုက်’ (South-end Press)နှင့် New Perspectives Quarterly (N.P.Q) မဂ္ဂဇင်းတို့မှ အင်တာဗျူးများမှာလည်း ဤသဘောပင် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ပြောကြစတမ်းဆိုလျှင်၊ ပထမအမျိုးအစား အင်တာဗျူးမှာ ကျွန်တော်နှင့် မနီးစပ်လှပါ။ ဘာမှမဆိုင် ဟူ၍ပင် ဆိုရပါလိမ့်မည်။ ကျွန်တော် ကြုံခဲ့ရသော ဗျူးဆရာများမှာ ဤအမျိုးအစားကို အာရုံကျ သူများ ဖြစ်လိမ့်မည်ထင်၍ ငြင်းလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်သည် ကျော်ဟိန်းမဟုတ်၊ ထက်ထက်မိုးဦးမဟုတ်၊ ဘာမှမဟုတ်။ . . ။

ဒုတိယအမျိုးအစား အင်တာဗျူးများကိုမူ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် တခုတ်တရ ရှာဖတ်ဖြစ်သည်။ အလွှာစုံမှ လူမျိုးစုံ၏ သဘောထားအမြင် မျိုးစုံကို သိခွင့် ဖတ်ခွင့်ရသည်မှာ ဦးနှောက်ဆွစရာများ၍ အရသာရှိ လှသည်။ တစ်ခါတလေ . . ။ ဗျူးဆရာမေးခွန်းများကို ကိုယ်တိုင် ဝင်ဖြေ ကြည့်ရင်း ဦးနှောက်လှေကျင့်ခန်း ယူလို့လည်းရသည်။ သူက ဆယ်လစ် ဘရစ်တီ ဖြစ်စရာမလို။ ထိပ်ဆုံးမှ အောက်ဆုံးထိ လူပေါင်းစုံ ဖြစ်နိုင် သည်။ ကိုယ်မြင်တာ ကိုယ်ပြောခွင့်ရှိသည်။ လွတ်လပ်သည်။

ဒီလိုနှင့် အင်တာဗျူး စာဖတ်ပရိသတ်ကိုယ်တိုင် အဗျူးခံဘဝ ရောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ တရားခံမှာ ‘ဗျူတီ’ မဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီတာ ကိုရဲမိုး . . ။

“ဗျူတီမှာ အင်တာဗျူး ပြန်ထည့်မလားလို့”

“ဟာ. . ကောင်းတာပေါ့”

ကိုရဲမိုး စပြောတော့ မြားဦးက ကိုယ့်ဘက် လှည့်လာမည်မှန်း မသိ။ တစ်ခါက ဗျူတီအင်တာဗျူးများကို စွဲစွဲလမ်းလမ်း ဖတ်ခဲ့သူဖြစ်ရာ အားတက်သရော ထောက်ခံမိသည်။

“ကျွန်တော်က ဆရာနဲ့စဖွင့်ဖို့ စိတ်ကူးထားတာ”

ကျောချမှ ဓါးပြမှန်း သိရတော့သည်။ သို့ဖြင့် အကြောက် အကန် ငြင်းရသည်။

“ဟာ. . . ဒါတော့ မဖြစ်ဘူးဗျ။ ကျွန်တော်က ဘာကောင်မှ မဟုတ်ဘူး”

“မဟုတ်ဘူး။ ကျွန်တော်က အကြောင်းအရာတစ်ခုကို ရွေးပြီးမှ ဘယ်သူနဲ့ ဗျူးမလဲ စဉ်းစားထားတာ။ မငြင်းပါနဲ့ဗျာ”

ကျွန်တော် နှစ်ခြိုက်သော အင်တာဗျူး အမျိုးအစားဖြစ်ရာ နည်းနည်းတော့ စိတ်ဝင်စားလာသည်။ လူချင်း ရင်းနေ၍ ငြင်းရမှာ အားနာတာလည်း ပါသည်။

“ဘာအကြောင်းအရာလဲ”

“ငြိမ်းချမ်းရေး. . ”

ကျွန်တော် မငြင်းချင်တော့ပါ။ မငြင်းနိုင်တော့ပါ။ အသံကြားရုံ နှင့်ပင် နှုတ်ခမ်းတပြင်ပြင် ဖြစ်လာရပါသည်။ အချိန်မှာ အီရတ်စစ်ပွဲ ကာလဖြစ်ရာ ကျွန်တော်တို့ ငယ်ငယ်ကတည်းက ငြင်းခုံမဆုံးခဲ့သော စစ်နှင့်ငြိမ်းချမ်းရေး ပြဿနာမှာ တစ်ကျော့ခေတ်စားလာချိန် ဖြစ်သည်။ တစ်ခုပဲရှိသည်။ ဤမျှအရေးကြီးသော အကြောင်းအရာကြီးကို ကျွန်တော့် လို စာတိုပေစရေးသူတစ်ဦးက ပြောသင့် မပြောသင့်။ နောက်ဆုံး ဖတ်ဖူး သော ဗျူးများနှင့်ယှဉ်ပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကို အားတင်းယူ ရသည်။ ကျွန်တော် ဖတ်ဖူးသော အင်တာဗျူးများထဲတွင် သေဒဏ်ကျ တရားခံနှင့် ဗျူးတာ

လည်း ပါသည်။ လမ်းဘေးဈေးသည်လည်း ပါသည်။ ပြောရလျှင် အရူးနှင့် ဗျူးသည်ပင် ပါသည်။ ကိစ္စမရှိ။ ။

“လုပ်မယ်ဗျာ။ တစ်ခုတော့ ခွင့်ပြုပါ။ စာရေးဆရာတစ်ယောက် အနေနဲ့ ဖြေတာမျိုးတော့ မလုပ်ပါနဲ့။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို စာရေးဆရာလို့ မခံယူရဲလို့ပါ။ ဒီတော့ လူလတ်ပိုင်းတစ်ယောက်ရဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးအပေါ် သဘောထားပေါ့။ ဖြစ်မလား။ ။”

“ဆရာ ဖြေချင်သလို ဖြေပါ”

ဒီလိုနှင့် ကိုရဲမိုးနှင့်အတူ ငြိမ်းချမ်းရေးစကားတွေ ပြောဖြစ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖတ်ဖူး မှတ်ဖူးတာတွေ တစ်ဆင့် ပြန်ဖောက်သည်ချသည်က များပါသည်။

နောက်အင်တာဗျူးတစ်ခုမှာ ကျွန်တော်၏ ရှားရှားပါးပါးစာဖတ်ပရိသတ်တစ်ဦးဖြစ်ရာ ကိုယ့်ဘက်မှ သူသိချင်တာ ဖြေဖို့ တာဝန်ရှိသည်ထင်၍ လက်ခံခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြောရလျှင် ကျွန်တော် အဗျူးခံအနေနှင့် ပါဝင်ခဲ့သော အင်တာဗျူးနှစ်ခုလုံးမှာ အင်တာဗျူး ပီပီသသ ဟုတ်ချင်မှ ဟုတ်ပါလိမ့်မည်။ စကားစမြည် သဘောမျိုး ပို၍ဖြစ်လိမ့်မည် ထင်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ၊ ကျွန်တော့်ထက် အသက်နှစ်ဆယ်ဝန်းကျင်မျှ ငယ်မည်ဟု ထင်ရသော လူငယ်များနှင့် စကားပြောခွင့်ရသည်ကို ကျွန်တော် ကျေနပ်ပါသည်။ ပျော်လည်း ပျော်သည်။ သူတို့ကို ကျေးဇူးတင်သည်။ ထားတော့။ ။

၅

ကမ္ဘာကျော် ဗျူးဆရာကြီး ‘လာရီကင်း’ ၏ အယူအဆတစ်ခုနှင့် ယခုစာစုကို နိဂုံးချုပ်ပါမည်။

တစ်ခါသော် ဗျူးဆရာ ကင်းကို တန်ပြန် ဗျူးဆရာတစ်ဦးက ဤသို့ မေးခွန်းထုတ်သည် ဆိုသတတ်။

“ခင်ဗျား ဗျူးဖူးတဲ့ထဲမှာ ဘယ်သူတွေနဲ့ ဗျူးရတာ သဘော အကျဆုံးလဲ”

“ဆယ်လစ်ဘရစ်တီမဟုတ်တဲ့ သူတွေ”

“ဘာကြောင့်လဲဗျ”

“ဆယ်လစ်ဘရစ်တီတွေက ကိုယ့် ‘အမှတ်အသား သရုပ်’ (Identity) ကို မထိခိုက်အောင် ထိန်းပြီးဖြေတယ်ဗျ။ဆယ်လစ်ဘရစ်တီ မဟုတ်တဲ့သူတွေကတော့ စိတ်ထဲ ရှိတဲ့အတိုင်း ဖြေတာ”

ကိုရဲမိုးတို့ကတော့ မသိ။ ‘လာရီကင်း’ ဆိုလျှင်တော့ ကျွန်တော့် ကို သဘောကျလိမ့်မည် ထင်သည်။ (သည်းခံပါ။) ဆယ်လစ်ဘရစ်တီ မဟုတ်သော ကျွန်တော်မှာ ဘာ အမှတ်အသားသရုပ်မှ စဉ်းစားဖို့မလိုရာ စိတ်ထဲရှိသည့်အတိုင်း ဖြေချလိုက်သည်။ စာဖတ်သူအတွက် ကျွန်တော် ပေးနိုင်သည်မှာ ‘ရိုးသားမှု’ မှလွဲ၍ ဘာမှမရှိ။

ကျော်ဝင်း

၇. ၁. ၂၀၀၄

အင်တာဗျူး

(၁)

ကျော်ဝင်း-ရဲမိုး

(Beauty - ၂၀၀၃၊ ဇွန်)

အမေရိကန်နဲ့ အင်္ဂလိပ်တို့က အီရတ်ကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့တဲ့ စစ်ပွဲ အပြီး ရက်သတ္တပတ် အနည်းငယ်အကြာမှာပဲ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ် အောက်မှာ ဆရာကျော်ဝင်းနဲ့ အင်တာဗျူးလုပ်ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ဆရာကျော်ဝင်း ရေးသားတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုများ တိုးတိုက်ခြင်းနဲ့ ပင့်ကူအိမ်လူ့အဖွဲ့အစည်းတို့အပါအဝင် အခြားစာအုပ်များကို စာဖတ်ပရိသတ်များ ရင်းနှီးပြီးဖြစ်ပါတယ်။ ၁၁.၅.၂၀၀၃ က ပြည်ရိပ်မွန်မှာ ရှိတဲ့ ဆရာ့အိမ်မှာ ပြောဆိုဖြစ်ခဲ့တာတွေကို ဖော်ပြ လိုက်ပါတယ်။

ရဲမိုး - ဒီလ Beauty ရဲ့ Cover Story က 'လူငယ်နဲ့ ငြိမ်းချမ်းသာယာတဲ့ကမ္ဘာ' ဆိုတော့ ဒီအင်တာဗျူးကို ငြိမ်းချမ်းရေး ရှုထောင့်ကပဲ မေးပါရစေဆရာ။ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုတာမှာလည်း တစ်ဦး တစ်ယောက်ရဲ့ စိတ်ငြိမ်းချမ်းမှုမျိုး၊ ဘာသာရေးရှုထောင့်မျိုး မဟုတ်ဘဲ လူမျိုးအားလုံး၊ ဘာသာအားလုံးနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဦးတည် ချင်တာပါ။ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုတဲ့ ဝေါဟာရကို ဆရာ့ဘဝမှာ ဘယ်လို စတင် ထိတွေ့ နားလည်ခဲ့တာလဲ ဆိုတာရယ်၊ ငြိမ်းချမ်းရေးကို ခေတ်အဆက် ဆက် တောင်းဆိုခဲ့ကြတဲ့ သမိုင်းနောက်ခံလှုပ်ရှားမှုတွေရယ် အကြောင်း တွေကစ ပြောပေးပါဆရာ။

ကျော်ဝင်း - ငြိမ်းချမ်းရေး ဆိုတာတော့ လူမှန်းသိတတ်ကာစ ကတည်းက နီးစပ်ခဲ့တဲ့စကားလုံးလို့ ပြောနိုင်မယ်ထင်ပါတယ်။ ကျွန်တော် မွေးတော့ ၁၉၅၂ ၊ အဲဒီအချိန်လောက်ကတည်းက ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှု တွေက ရှိနေပြီ။ ကျွန်တော်တို့တိုင်းပြည်အပါအဝင် ကမ္ဘာမှာ ဖြစ်နေတာ တွေကို ကလေးဘဝရှိသေးတော့ ကိုယ်တိုင် မဖြတ်သန်းခဲ့ဘူး။ ဒါပေမဲ့ အစ်ကိုဝမ်းကွဲတွေကတစ်ဆင့် သိရတာရှိတယ်။ များသောအားဖြင့်တော့ စာအုပ်တွေကတစ်ဆင့် သိရတယ်။ သမိုင်းကြောင်းနဲ့ ယှဉ်ပြီးပြောရရင် တော့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးမှာ ဒီ Movement က စလာတယ် ပြောရမှာ ပေါ့။ ပြောရရင် စစ်အေးနဲ့ ဖွားဖက်တော်လို့ ပြောရမယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ ကမ္ဘာစစ်ကြီး ၂ ခုကို ဆက်တိုက် ဖြတ်သန်းလိုက်ရတော့ လူ တော်တော်များများက စစ်ကိုမုန်းလာတယ်။ အဲတော့ ငြိမ်းချမ်းရေးက လူထုရဲ့လိုလားချက် ဖြစ်လာတယ်။ အဲဒီအခြေခံပေါ်ကနေပြီးတော့ လူထု နည်းနဲ့ ကမ္ဘာစစ်တွေကို တားလို့ရနိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အယူအဆတစ်ခု ပေါ် လာတယ်။ ဒါကို အခြေခံပြီး ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုတွေ ပေါ်လာ တာပါပဲ။ ဒါတွေကို အစိုးရတွေက လုပ်တာတော့မဟုတ်ဘူး။ အစိုးရ မဟုတ်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေက လုပ်ကြတာပါ။ အခုခေတ်အခေါ်တော့ NGO ပေါ့။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အရပ်ဘက်ဆိုင်ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းလို့ ပြောနိုင်တယ်။ သိပ္ပံပညာရှင်တွေ ပါတယ်။ အနုပညာရှင်တွေ ပါတယ်။ နောက် စာရေးဆရာတွေ ပါတယ်။ တက္ကသိုလ်က ပါမောက္ခတွေ ပါတယ်။ Intellectual Movement ပေါ့။ ပညာတတ်လှမ်းလို့လည်းခေါ်လို့ ရတယ်။ အဲဒီလှုပ်ရှားမှုက ကမ္ဘာမှာရှိခဲ့သလို မြန်မာနိုင်ငံမှာလည်း ရှိခဲ့ တယ်။ ထင်ရှားတဲ့ စာရေးဆရာထဲကဆိုရင် ဒဂုန်တာရာတို့၊ ဗန်းမော် တင်အောင်တို့၊ မြသန်းတင့်တို့ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ အထိုက်အလျောက် ထိတွေ့ခွင့်ရတယ်ဆိုတာလည်း ဒီဆရာကြီးတွေရဲ့ စာတွေကတစ်ဆင့် ထိတွေ့ခဲ့ရတာများပါတယ်။ အဲဒီလှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ တစ်ပြိုင်နက် စစ်အေး

ကလည်း ဖြစ်နေတယ်။ အဲဒီတော့ ဒီလှုပ်ရှားမှုထဲမှာ စစ်အေးရဲ့ ဂယက် တွေကလည်း ပါလာတယ်။ ပါလာတော့ ကမ္ဘာစစ်ကြီးကို တားဆီးမယ် ဆိုတဲ့ ဒီလှုပ်ရှားမှုကြီးကိုယ်တိုင်က စစ်အေးရဲ့ Ideology အငြင်းပွားမှု တွေနဲ့ မကင်းဘူးဖြစ်လာတယ်။ ပထမဦးဆုံး စက္ကဲခဲတာ ကျွန်တော် မှတ်မိ သလောက်တော့ ဆွီဒင်နိုင်ငံ စတော့ဟုမ်းမှာလုပ်တဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေး ကွန်ဖရင့်မှာ။ ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုထဲမှာကိုပဲ အယူအဆ ၂ ခု ကွဲကြ တယ်။ ရုရှားနဲ့နီးတဲ့ လိုင်းက လက်နက်ဖျက်သိမ်းရေးကို တင်တယ်။ တရုတ်နဲ့နီးတဲ့ လိုင်းက အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး လှုပ်ရှားမှုတွေကို တင်တယ်။ ဒီနေရာမှာ နောက်ခံအယူအဆတွေကိုလည်း နည်းနည်း ပြောဖို့လိုမယ်။ လက်နက်ဖျက်သိမ်းရေးကလည်း ၂ မျိုးဗျ။ တစ်ခုကတော့ အနုမြူလက်နက်တွေအားလုံးကို ဖျက်သိမ်းဖို့ အထွေထွေလက်နက် ဖျက် သိမ်းရေးဆိုပြီး အဆိုတင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီအဆိုကို အနုမြူလက်နက်ပိုင် ပြီးသားနိုင်ငံတွေက လက်မခံဘူး။ သူတို့က ရှိပြီးသားကိုး။ အစတုန်းက တော့ အမေရိကန်တစ်ဦးတည်း ပိုင်တာ။ နောက်တော့ ဆိုဗီယက်ကပါ ပိုင်လာတယ်။ အဲတော့ သူကလည်း လက်မခံဘူး။ ကိုယ့်ရှိပြီးသားကျတော့ မဖျက်ချင်ဘူး။ သူများရှိလာမှာလည်း မလိုလားဘူး။ အဲဒီတော့ သူတို့က လက်နက်လျှော့ပေါ့ရေးဆိုပြီး ပြောင်းပြောလာတယ်။ အဲဒါကိုလည်း ကျန် တဲ့ အနုမြူလက်နက်မပိုင်တဲ့ နိုင်ငံတွေက မလိုလားကြဘူး။ ဒီလို အနုမြူ လက်နက်ကို လက်ဝါးကြီးအုပ်ထားလို့ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အာမခံ ချက်မရှိဘူးပေါ့။ အဲဒီတော့ အထွေထွေလက်နက်ဖျက်သိမ်းရေး လုပ်ပါ။ အဲလိုမှမဟုတ်ရင် ကျုပ်တို့လည်း အနုမြူလက်နက်လုပ်မှာပဲဆိုတဲ့ အငြင်း ပွားမှု ဖြစ်လာတယ်။

အဲဒီအချိန်မှာက နိုင်ငံအားလုံး လွတ်လပ်ရေး မရသေးဘူး။ လွတ်လပ်ရေးအတွက် ဆက်တိုက်နေတဲ့ နိုင်ငံတွေက ရှိနေတယ်။ ဥပမာ ဗီယက်နမ်ဆိုရင်လည်း တောင်ပိုင်းက လွတ်လပ်တယ်ဆိုပေမယ့် အမေ

ရိကန်ဩဇာအောက်မှာပဲ ရှိသေးတယ်။ အဲဒီ လွတ်မြောက်ရေးစစ်ပွဲတွေကို တစ်ဖက်အုပ်စုက ဒါတွေဟာ စစ်မီးပွားတွေပဲ၊ ဒါတွေကနေစပြီး တစ်ချိန်မှာ ကမ္ဘာစစ်ကြီးဖြစ်လာနိုင်တယ်။ ဒါတွေဟာ ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုနဲ့ မတော်ဘူး။ ဒါတွေကို ကန့်ကွက်ရမယ်ဆိုပြီး ဖြစ်လာတယ်။ အဲဒါကို တရုတ်က လက်မခံဘူး။ သူတို့အယူအဆကျတော့ ကမ္ဘာစစ်ကြီးတွေ ဖြစ်တာဟာ နယ်ချဲ့စနစ်ကြောင့်၊ အဲတော့ နယ်ချဲ့စနစ်ရှိနေသရွေ့ ကမ္ဘာစစ်ကြီးတွေဖြစ်လာနိုင်တဲ့ အန္တရာယ်တွေ ရှိနေတယ်။ အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးစစ်ပွဲတွေက နယ်ချဲ့စနစ်ကို ဆန့်ကျင်တယ်။ ဒါဟာ သွယ်ဝိုက်တဲ့ နည်းနဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးကို အကျိုးပြုတယ်။ အဲဒီအယူအဆပေါ့။ အဲဒီမှာ အယူအဆ ၂ ခု ကွဲကြတယ်။ အကျိုးဆက်ကတော့ ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုမှာ တော်တော်အားနည်းသွားတယ်။ ဖွံ့ဖြိုးပြီးသားနိုင်ငံတော်တော်များများကတော့ သူတို့ရဲ့ အဓိကခြိမ်းခြောက်မှုက အနုမြူအန္တရာယ်၊ အဲဒီတော့ သူတို့က လက်နက်ဖျက်သိမ်းရေးဘက်ကို ပိုအားသန်တယ်။ ဒါပေမဲ့ တတိယ ကမ္ဘာနိုင်ငံတွေကျတော့ အနုမြူလက်နက်ဆိုတာထက် လောလောဆယ် ရင်ဆိုင်နေရတဲ့ ကိုယ့်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးကိစ္စတွေက ရှိတော့ မတူကြဘူး။ အဲဒီ စတော့ဟုမ်းမှာလုပ်တဲ့ ညီလာခံကို တက်တဲ့ အထဲမှာ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံက ဒဂုန်တာရာပါတယ်၊ မြသန်းတင့် ပါတယ်၊ နောက် ပါမောက္ခဦးအောင်လှလားမသိဘူး ပါတယ်။ ၃ ယောက် တက်တယ်။ မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကတော့ တရုတ်ဘက်ကပေါ့။ အဲဒါကို မြသန်းတင့်ရေးတဲ့ ‘အရှေ့လေ တိုက်သောအခါ’ ထဲမှာ ပါတယ်။ နောက် ဒဂုန်တာရာရဲ့ ‘ဧရာဝတီ ယန်စီ ဗော်လ်ဂါ’ ထဲမှာ ပါတယ်။ ဒါက တစ်ပိုင်းပေါ့။

ရဲမှီး - အဲဒီခေတ်တွေမှာ ကမ္ဘာ့လူငယ်တွေ ပါဝင်ခဲ့တဲ့ အခန်းကဏ္ဍတွေကိုလည်း ဆက်ပြောပါဦးဆရာ။

ကျော်ဝင်း - ဒီငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှုတွေမှာ အဓိက ပါကြတာ လူငယ်တွေပါ။ ဒါကြောင့် လူငယ်လှုပ်ရှားမှုလို့ ယူရင်လည်း ရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဆီက ဆရာဒဂုန်တာရာတို့ ဆိုရင်လည်း အဲဒီကာလက ၃၀ သာသာလောက် ရှိဦးမှာပါ လူငယ်တွေပါပဲ။

ရဲမိုး - နောက်ပိုင်းလှုပ်ရှားမှုတွေ ဆက်ပါဦး။

ကျော်ဝင်း - ၁၉၆၀ လွန်နှစ်တွေမှာ နောက်ထပ်လှုပ်ရှားမှုတွေ ပြန်ပေါ်လာပါတယ်။ အနောက်ဥရောပမှာ လှုပ်ရှားမှုတစ်ခုရှိတယ်။ စတာ ကတော့ ပါရီမှာပေါ့။ ‘ဆိုဘွန်း’ တက္ကသိုလ်မှာ လူငယ်တွေက ပိုစတာကြီး တွေ ချိတ်ကြတယ်။ သူတို့ Slogan က ‘All power to idea!’ ဟို အောက်တိုဘာတော်လှန်ရေးတုန်းကတော့ ‘All power to Soviet!’ ဆိုတာ ရှိခဲ့တယ်။ ဘာပြောတာလဲဆိုတော့ ရှိတဲ့ idea တွေအကုန် လက်ဝဲ ရော၊ လက်ယာရော အကုန် Review လုပ်ပြီး၊ ကောက်ချက်ချတော့ ဘယ် idea မှ စိတ်မချရဘူး။ idea အသစ်တွေလိုတယ်ဆိုပြီးတော့ idea လှုပ်ရှား မှုတစ်ခုအနေနဲ့ စတယ်။ အဲဒီထဲမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးအငွေ့အသက် ပါတယ်။ တစ်ခုလုံးအနေနဲ့ ကတော့ အိုင်ဒီယာလှုပ်ရှားမှုလောက်ပဲ ပြောနိုင်မှာပါ။ ဒါပေမဲ့ အိုင်ဒီယာရဲ့ တူရူချက်က ငြိမ်းချမ်းရေးလို့တော့ ပြောနိုင်ပါတယ်။ အဲဒီတုန်းက ကိုလိုနီစနစ်တို့၊ နယ်ချဲ့စနစ်တို့က ရှိသလောက် ရှိသေး တယ်။

နောက် အဲဒီအချိန်မှာ အမေရိကန်က ဗီယက်နမ် စစ်တိုက် နေတယ်။ ဗီယက်နမ် စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဆန္ဒပြပွဲတွေ ပေါ်လာတယ်။ သူတို့ ကိုတော့ ငြိမ်းချမ်းရေး Movement ပီပီသသလို့ ပြောလို့ရတယ်။ အဲဒီ ဥရောပနဲ့ အမေရိကန်က လှုပ်ရှားမှုတွေကို တစ်ကြောထဲယူပြီး နောက်ပိုင်း ပညာရှင်တွေက New Left Movement လို့ ခေါ်ကြတယ်။ အခု ကျွန်တော်တို့ဆီမှာအပြောများနေတဲ့ Post modern ဆိုတာလည်း အဲဒါ

ကို Base လုပ်ပြီး ပေါ်လာတာပဲ။ အဲဒီလှုပ်ရှားမှုထဲမှာဆိုရင် ကလင်တန် တို့ ပါတာပေါ့။ ဒီနေ့ ပညာရှင်ထဲက နာမည်ကြီးဆိုရင် တော်ဖလာလည်း ပါတယ်။ ပြောချင်တာက ဒီနေ့ ပေါ်လစီဖန်တီးနိုင်တဲ့အပိုင်းမှာ အဲဒီ ခေတ်က လူငယ်တွေ ရှိနေကြပြီဆိုတာပါ။

ကစ်ဆင်းဂျားရဲ့ သုံးသပ်ချက်အရဆိုရင် ဒီနေ့ အမေရိကန် ရဲ့ နိုင်ငံရေးဝါဒကို ချုပ်ကိုင်နေတာ အုပ်စု ၃ စုရှိတယ်။ နံပါတ်တစ်အုပ်စု က စစ်အေးကို ဖြတ်ခဲ့တဲ့ လူဟောင်းကြီးများအုပ်စု၊ အဲဒီအထဲမှာ အခု ဒစ်ချေနီတို့၊ ဒေါ်နယ်ရမ်းစဖဲလ်တို့ ပါတယ်။ စစ်အေးခေတ် အမှူးမပြေ သေးသူတွေလို့ ဆိုနိုင်တယ်။ နောက်တစ်အုပ်စုကတော့ အခုလူလတ်ပိုင်း တွေပေါ့။ အဲဒီအုပ်စုကတော့ အခုနကပြောခဲ့တဲ့ New Left Movement ကို ဖြတ်သန်းခဲ့တဲ့ လူတွေပေါ့။ နောက်တစ်အုပ်စုက အသစ်တက်လာတဲ့ လူငယ်တွေ။ သူတို့ကတော့ အားနည်းဆဲပဲ ရှိသေးတယ်။ သိပ်ဩဇာမကြီး သေးဘူးပေါ့။ New Left Movement ကတော့ ဒီနေ့အထိ ပေါ်လစီပေါ် မှာ တစ်စုံတစ်ရာ ဩဇာညောင်းသေးတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ဆီက ဒီလှုပ်ရှားမှုအကြောင်း သိပ်မသိခဲ့ကြဘူး။ ကျွန်တော်တို့က ကိုယ်နဲ့နီးတဲ့ တရုတ်ပြည်ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးကိုသာ အာရုံစိုက်နေခဲ့ကြတာကိုး။

ရဲမိုး - စစ်အေးခေတ်နောက်ပိုင်း ပြောင်းလဲလာတဲ့ နိုင်ငံရေး စီးပွားရေး ပုံစံသစ်တွေနဲ့အတူ ဘယ်လိုငြိမ်းချမ်းရေးမျှော်လင့်ချက်တွေ ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပါသလဲဆရာ။

ကျော်ဝင်း - စစ်အေးပြီးချိန်လောက်မှာ အပြောင်းအလဲတွေ ပေါ် လာတယ်။ နယ်ချဲ့စနစ်နဲ့လည်း ပတ်သက်တာပေါ့။ ဟိုးတုန်းကတော့ နယ်ချဲ့စနစ်က သိတဲ့အတိုင်းပေါ့။ ပထမတော့ ကုန်သင်္ဘော၊ နောက်တော့ စစ်သင်္ဘောဝင်လာပြီး တိုင်းပြည်ကို သိမ်းတယ်။ နောက်ပိုင်း စစ်ပြီးခေတ် ကျတော့ လက်ဝဲအုပ်စုက ကိုလိုနီစနစ်သစ်လို့ခေါ်တာမျိုး ပေါ်လာတယ်။

ပုံစံက တိုက်ရိုက်ကြီးတော့ မအုပ်ချုပ်တော့ဘူး။ သူတို့နီးစပ်တဲ့ လူကို တင်ထားပြီးတော့ စီးပွားရေးအရကိုင်တဲ့ သဘောမျိုး ဖြစ်လာတယ်။ ရုပ်သေးအစိုးရ ပုံစံမျိုးပေါ့။ ဒါပေမဲ့ စစ်အေးနောက်ပိုင်း၊ IT ပေါ်လာပြီး နောက်ပိုင်းမှာ အဲဒီသဘောတွေပြောင်းလာတယ်။ ဘယ်လိုပြောင်းသွားလဲ ဆိုတော့ ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတွေ၊ တခြားနည်းပညာတော်လှန်ရေး တွေကြောင့် ကမ္ဘာက ရေကြော၊ မြေကြော တော်တော်ကျုံ့သွားတယ်။ အဲဒီအပေါ်မှာ စီးပွားရေးပုံစံပြောင်းသွားတယ်။ ဟိုတုန်းက စီးပွားရေး ဆိုတာကတော့ လက်ဝါးကြီးအုပ် ကုမ္ပဏီကြီးတွေက နိုင်ငံတစ်ခုကို ကိုယ်စားပြုထားတဲ့ ပုံစံပေါ့။ အခု အဲဒီသဘောမျိုးမဟုတ်တော့ဘဲနဲ့ နိုင်ငံ ပေါင်းစုံသဘောမျိုး ဖြစ်လာတယ်။ စုရာကနေပြီး ပြန်လာတယ်။ ကိုလိုနီ စနစ်အဟောင်းတုန်းကတော့ လက္ခဏာ ၃ ခုရှိတယ်လေ၊ ပိုလျှံတဲ့ အရင်း အနှီးတင်ပို့မယ်၊ လုပ်အားနဲ့ ကုန်ကြမ်းကို ဈေးချိုချိုနဲ့ ဝယ်မယ်၊ ကုန်ချော တွေကို ဈေးတင်ရောင်းမယ် ဒါမျိုးပေါ့။ အခုနောက်ပိုင်းကျတော့ အဲဒီပုံစံ မျိုး မစဉ်းစားကြတော့ဘူး။ စီးပွားရေးတစ်ခုလုံး ကမ္ဘာ့ဖြန့်လုပ် လာကြတယ်။ ကမ္ဘာလုံးစီးပွားရေး Global Economy ခေါ်တာပေါ့။ FDI လို့ခေါ်တဲ့ တိုက်ရိုက် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုက ဝင်လာတယ်။ အဲဒီ လိုဝင်လာတော့ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံဘက်က ကိုယ့်ဘက်မှာမရှိတဲ့ အရင်းအနှီးနဲ့ နည်းပညာကို ရတယ်။ အဲတော့ ဒါက နှစ်ဖက် အထိုက်အသင့် အကျိုး ရှိတယ်။ အဲဒီမှာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေကိုယ်တိုင်က နိုင်ငံခြားအရင်းအနှီးကို လိုချင်လာတယ်။ အရင်က စကားနဲ့ပြောမယ်ဆိုရင်တော့ သွေးစုပ်ခံရမယ့် သူကိုယ်တိုင်က သွေးစုပ်ခံချင်သလို ဖြစ်လာတယ်။ စီးပွားရေးကိုယ်တိုင် ကလည်း ကမ္ဘာ့ဖြန့်လုပ်သလိုဖြစ်လာတော့ ဟိုတုန်းကလို နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၊ နှစ်နိုင်ငံလောက်ကို လက်ဝါးကြီးအုပ်လုပ်တာမျိုး မဟုတ်တော့ဘူး။ ဆိုလို တာက အရင်းအနှီးတွေက အကုန်လုံး ကမ္ဘာမှာ ပြန့်လာတယ်။ ဟိုတုန်း ကတော့ ပြည်နာမှငွေရှာကောင်းဆိုတဲ့ အနေအထားမျိုးပေါ့။ အခု နောက်

ပိုင်းကျ အဲဒီလိုမျိုး မဟုတ်တော့ဘူး။ တစ်နေရာမှာ စစ်ဖြစ်လာလို့ ရှိရင် အဲဒီနေရာမှာ မြှုပ်ထားတဲ့ အရင်းအနှီးက ဆုံးမှာကိုး။ နောက်တစ်ချက် အရေးကြီးတာက ဈေးကွက်မှာ ရောင်းအားအမြင့်ဆုံးက အရင်တုန်းက လက်နက် အခု နည်းပညာဖြစ်လာတယ်။ ဒီတော့ ကမ္ဘာလုံး စီးပွားရေး ကိုယ်တိုင်က တည်ငြိမ်တဲ့ အနေအထားတစ်ခုကို လိုလာတယ်။ ငြိမ်းချမ်း ရေးဘက် ရောက်လာတယ်ဆိုရမှာပေါ့။

ပြီးတော့ ငြိမ်းချမ်းရေးကို ပညာနဲ့ ဆက်နွယ်ပြီး စဉ်းစားတဲ့ အချက်လည်းပေါ်လာတယ်။ အဲဒါတော့ ပြောရရင် Game Theory ကို ပြောရမှာပဲ။ Game Theory ကို ယေဘုယျပြောရရင်တော့ Game တွေကို ၂ မျိုး ပြောနိုင်တယ်။ တစ်မျိုးကတော့ Zero Sum ပေါ့။ Zero Sum ဆိုတာကတော့ အနိုင်အရှုံးချတာပဲ။ သူ့အသေငါအရှင် တိုက်တာပဲ။ နောက် ဆုံး နိုင်တဲ့လူနဲ့ ရှုံးတဲ့လူနဲ့ ချေလိုက်တော့ သူညပဲ။ စစ်ဆိုတာ အဲဒီသဘော ပဲ။ ဟိုတုန်းကတော့ စစ်ဆိုရင် ရန်သူကို အပြတ်ချေမှုန်းရမှာပဲလို့ တွက် တယ်။ အခုနောက်ပိုင်းကျတော့ Non - Zero Sum Game က နှစ်ဖက်လုံး အတွက် ပိုအကျိုးရှိတယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ သူသေငါသေတို့၊ သူသေ ငါရှင်တို့ မဟုတ်တော့ဘူး။ သူမနာကိုယ်မနာ နှစ်ဖက်စလုံး Compro- mise လုပ်ပြီးတော့ ကြားအဖြေတစ်ခုရှာမယ် ဆိုတာမျိုး ဖြစ်လာတယ်။ ဟိုတုန်းကတော့ ကိုယ်ဖြစ်ချင်တာကို ပန်းတိုင်ထားပြီး Expected Value နဲ့ သွားကြတာ။ အခု Expected Value နဲ့ သွားလို့ ကတော့ Zero Sum ပဲဖြစ်နိုင်တယ်။ Non - Zero Sum ဖြစ်မှိုင် Expected Value နဲ့ သွားလို့ မရဘူး။ မူလအခြေအနေထက် နှစ်ဖက်လုံး ပိုကောင်းလာရင် Better Off ဖြစ်လာရင်လက်ခံရမယ်ဆိုတဲ့ အခြေအနေမျိုး ဖြစ်လာတယ်။ ဆိုလိုတာက စစ်ပွဲယဉ်ကျေးမှုကနေ စားပွဲပိုင်းယဉ်ကျေးမှု ပြောင်းလာ တယ် ပြောရမှာပေါ့။ ဒါဟာ စစ်အေးလွန်ခေတ်ရဲ့ ထူးခြားချက်လို့ ဆိုနိုင် မယ်ထင်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ ပြန်ချုပ်လိုက်ရင် စစ်ပြီးကာစက ငြိမ်းချမ်း

ရေးကို အိုင်ဒီအိုလိုဂျီရှုထောင့်က အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ကြတယ်။ စစ်အေးလွန် ခေတ်မှာတော့ ပညာနဲ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို ချဉ်းကပ်တာမျိုး ဖြစ်လာတယ်။ ကမ္ဘာကြီးဟာ အကောင်းဘက်ကို ဦးတည်လာတယ်လို့ ဆိုနိုင်မယ် ထင် တာပဲ။

ရဲမိုး - ဒီအခြေအနေကို ပြောင်းပစ်လိုက်တာ စက်တင်ဘာ ၁၁ အရေးအခင်းလို့ ဆိုနိုင်မလား။

ကျော်ဝင်း - အဲဒီလိုပြောနိုင်မယ် ထင်ပါတယ်။ စက်တင်ဘာ ၁၁ နောက်ပိုင်းကျတော့ အပြောင်းအလဲတွေ ရှိလာတယ်။ အကြမ်းဖက်လှုပ် ရှားမှုတွေ ပေါ်လာတယ်။ ပေါ်လာတော့ အရင်ကဆိုရင် အမေရိကန်ရဲ့ တံထူးတဲ့ Value က Freedom ၊ အခုနောက်ပိုင်းကျတော့ Security ဖြစ်လာတယ်။ အဲတော့ Security ကိုတင်ရင်းတင်ရင်းနဲ့ Individual freedom က ပျောက်လာတယ်။ ဒါ တစ်ချက်ပေါ့။ နောက်တစ်ချက်က စစ်အေးခေတ်နောက်ပိုင်း၊ ကလင်တန်လက်ထက်မှာ ကလင်တန်က မိန့်ခွန်းတစ်ခု ပြောဖူးတယ်။ 'Least government is the best government' တဲ့။ အဲဒီအချက်ကိုလည်း ပညာတတ်အပိုင်းက တော်တော် လက်ခံကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ ခုနကပြောသလို Security ဆိုတာကြီး ပေါ်လာ တော့ ဗျူရိုကရက်တစ် ယန္တရားကြီးကို မကြီးကြီးအောင် လုပ်လာရတယ်။ အဲတော့ ခုနကပြောတဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဦးတည်လာတဲ့ အကောင်းဘက်နဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်လာတယ်။ ပြီးတော့ စစ်အေးနောက်ပိုင်းမှာ ဟိုတုန်း ကလို Bipolar world မဟုတ်တော့ Unipolar world ဖြစ်လာမယ်လို့ ပညာရှင်ပိုင်းက မယူဆဘူး။ အမေရိကန် ကိုယ်တိုင်က သူလုပ်ချင်သလို လုပ်လို့ မရတော့ဘူး။ ကမ္ဘာ့လူထုကလည်း တစ်စုံတစ်ရာ နိုးကြားလာပြီ။ အဲတော့ အဆုံးအဖြတ်ဟာ International Community ပဲဖြစ်သွားတယ် ဆိုတဲ့ Multipolar world ဝင်ရိုးပေါင်းစုံကမ္ဘာဘက်ကိုတည်ခဲ့ကြတယ်။

အဲ ဒါပေမဲ့ အခုနပြောတဲ့ စက်တင်ဘာ ၁၁ နောက်ပိုင်းကျတော့ အမေရိကန်အစိုးရကိုယ်တိုင်က Unipolar world ဆိုတဲ့ခြေလှမ်းမျိုးတွေ လုပ်လာတယ်။ အဲဒီတော့ ပြောရမယ် ဆိုရင် စက်တင်ဘာ ၁၁ ကစပြီး အခု အီရတ်စစ်ပွဲအထိ ငြိမ်းချမ်းရေး မျှော်လင့်ချက်တွေ ပြန်ကျသွားပြီလို့ ဆိုရမယ် ထင်ပါတယ်။

ရဲမိုး - အဲဒီ စက်တင်ဘာ ၁၁ ဖြစ်လာတဲ့ နောက်ပိုင်းအနေ အထားက Unipolar ဘက်ကို ဦးတည်လာတာတွေ၊ ငြိမ်းချမ်းရေး ပြန် ဆုတ်ယုတ်သွားတာတွေကို ဘယ်လိုသုံးသပ်မလဲ။ သမိုင်းနဲ့ ခေတ်အနေ အထားအရ ဖြစ်လာရတာတွေလား၊ ဒါမှမဟုတ် အယ်လ်ကေးဒါးနဲ့ သူတို့ ကို တုံ့ပြန်တဲ့ ဘွတ်ရှ်အစိုးရ နှစ်ခုကြောင့်လား။

ကျော်ဝင်း - အဲဒါကျတော့ နည်းနည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်တော့ ပြောရမှာဗျ။ ဘယ်သူကြောင့်ဆိုပြီး တစ်ယောက်တည်း တရားခံတော့ ပြောလို့မရဘူး။ Factors တွေက Multifactor ဖြစ်လိမ့်မယ်။ ဆက်စပ်ပြီး ပြောရရင် အယူအဆတစ်ခု ရှိတယ်ဗျ။ ကစ်ဆင်းဂျားရဲ့ အယူအဆလို့ ပြောရမယ်။ သူ့ကိုတော့ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးမှာ Realism လို့ ခေါ် တာပေါ့။ စာပေ Realism နဲ့တော့ မတူဘူး။ တချို့ကလည်း Real Politics လို့ခေါ်တယ်။ သူ့ အခြေခံအယူအဆက ဘာလဲဆိုတော့ ကမ္ဘာ့ နိုင်ငံရေးမှာ World Order ပီပီပြင်ပြင် မရှိဘူး။ တစ်ကမ္ဘာလုံးကို လွှမ်းမိုး နိုင်တဲ့ World Order ဆိုတာ မရှိဘူး။ အဲဒါတစ်ချက်၊ နောက်တစ်ချက်က တစ်ကမ္ဘာလုံး သဘောဆောင်တဲ့ Sovereignty အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်း မရှိဘူး။ အဲဒီနှစ်ချက်ကြောင့် ကမ္ဘာ့သမိုင်းမှာ ဘာဖြစ်ရမယ်၊ ညာဖြစ် ရမယ်လို့ ယတိပြတ်ပြောလို့ မရဘူး။ သူဖြစ်ချင်သလို ဖြစ်သွားမယ်။ ဒါကြောင့်မို့လို့ နိုင်ငံတိုင်းဟာ National Interest ဆိုတဲ့ အမျိုးသား စီးပွားရေးကို စွန့်လွှတ်လို့ မရဘူး။ အဲဒါကို ဘာနဲ့ပဲသွားရမလဲ ဆိုတော့

တစ်ဖက်က Diplomacy နဲ့သွားသလို တစ်ဖက်က Power Balance ဆိုတဲ့အယူအဆကို ကိုင်မြဲကိုင်ထားရမယ်တဲ့။ ဒီအယူအဆက စစ်အေးပြီး ကာစက သိပ်ခေတ်မစားခဲ့ဘူး။ ဒါအဆိုးမြင်လို့ မြင်ခဲ့ကြတယ်။ ဒီ အယူ အဆကို တိုက်ခဲ့တဲ့အထဲမှာ ဖူကူယားမားလည်း ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စက်တင်ဘာ ၁၁ နောက်ပိုင်းမှာ ဒီအယူအဆကို လူကြိုက်ပြန်များလာ တယ်။ ဒီအယူအဆဟာ ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့မနီးပေမယ့် အင်အားကို အခြေခံ တဲ့ဝါဒ ဖြစ်ပေမယ့် မလွဲမရှောင်သာ လက်ခံကြရမယ့် ခါးသီးတဲ့ အမှန် တရားလို့ ယူဆကြသူတွေရှိတယ်။

ရဲမိုး - မှန်လာတယ်ပေါ့။

ကျော်ဝင်း - မှန်သယောင်ယောင် ဖြစ်လာတယ်ပေါ့။ မှန်တယ် မှားတယ်ဆိုတာ ပြောဖို့ခက်တယ်။ နောက်ပိုင်းမှာလည်း ကစ်ဆင်းဂျား အယူ အဆက လူပြောပြန်များလာတယ်။ အီရတ်စစ်ပွဲနောက်ပိုင်းမှာပေါ့။ အရင် က မျှော်လင့်တာတွေ ဖြစ်ချင်မှဖြစ်တာ။ အဲဒါတွေ ဘာကြောင့် ဖြစ်တာလဲ ဆိုတာလဲ အချက်တစ်ချက်ကြောင့် မဟုတ်ဘူး။ အချက်ပေါင်း မြောက်မြားစွာကြောင့် ဖြစ်တာ။ အဲတော့ စောစောတုန်းကပြောသလို စစ်အေးခေတ် နောက်ပိုင်း မျှော်လင့်ချက်ကြီးက ပျောက်သွားတာ။ အယ်လ်ကေးဒါးကြောင့်ရော၊ အမေရိကန်ကြောင့်ရော၊ တခြား Factors တွေလည်း အများကြီး ပါတယ်။ သေချာတာကတော့ စစ်အေးတုန်းက မျှော်လင့်ထားတာတွေနဲ့ အခုဖြစ်နေတာတွေနဲ့ မတူတော့ဘူး။ ဥပမာ စစ်အေးတုန်းက ယေဘုယျ မှန်းဆထားတာဆိုရင် ကမ္ဘာကြီးဟာ Ide-ology အငြင်းပွားမှု ကနေ ဘယ်ကို ရွေ့လာသလဲဆိုတော့ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဘက်ကို ရွေ့လာတယ်။ ဒါ စစ်အေးပြီးခါစက ကမ္ဘာကြီးရဲ့ တိမ်းညွတ်မှုပေါ့။ Power နဲ့ပတ်သက်ရင်လည်း Hard Power တွေဖြစ်တဲ့စစ်ရေးတို့ စီးပွားရေးတို့ထက် Soft Power ရဲ့အခန်းက ပိုနေ့ရောက်

လာတယ်။ အဓိက ပြောချင်တာကတော့ ပညာပေါ့။ ပညာက ရှေ့
 ရောက်လာတယ်။ Unipolar World ကနေ Multipolar World ကို
 ကူးလာတယ်။ နောက် တစ်ချက်ကလည်း အရင်ကတော့ National
 Interest ကထိပေါ့။ National Interest ရဲ့အပြန်အလှန်အဆင့်ကတော့
 National Independence ဆိုတဲ့အမျိုးသားလွတ်လပ်ရေးပေါ့။ အခုတော့
 ကမ္ဘာကြီးက Globalization ဖြစ်လာတော့ National Interest နဲ့မလုံ
 လောက်တော့ဘူး။ Transnational အမျိုးသားလွန် အကျိုးစီးပွားတွေ ရှေ့
 ရောက်လာတယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ Global Interest ကိုပြောတာ။
 ဒီ Interest မှာကျတော့ National Independence လောက်နဲ့မလုံ
 လောက်တော့ဘူး။ Interdependence အပြန်အလှန် အမှီယဟဲပြု ရေး
 ဖြစ်လာတယ်။ ဒါကြောင့် နောက်ဆုံးတိမ်းညွတ်မှုက Independence
 ကနေ Interdependence ကို ရောက်လာတယ်။ ဒါဟာ ကမ္ဘာကြီးရဲ့
 တိမ်းညွတ်မှုပဲ။ ဦးတည်ရာက ဘာလဲဆိုတော့ ငြိမ်းချမ်းသာယာပြီး ခေတ်မီ
 တဲ့ ကမ္ဘာကြီးပဲ။ အကောင်းဘက်က မြင်ခဲ့ကြတာ။ လက်တွေ့ကျတော့
 အကောင်းဘက်က ဖြစ်မလာဘူး။ ဖြစ်မလာတာက စက်တင်ဘာ ၁၁
 အလှည့်အပြောင်းလို့ ပြောနိုင်သလို စက်တင်ဘာ ၁၁ နဲ့ ကျွဲကူးရေပါ
 ဖြစ်လာတာတွေလည်း ရှိတယ်။ ဥပမာ Corporate အရှုပ်တော်ပုံတို့
 ဘာတို့ပေါ့ဗျာ။ ပြောရရင်တော့ Factor တစ်ခုတည်းတော့မဟုတ်ဘူး။
 ဒါပေမဲ့ ကမ္ဘာကြီးကတော့ မျှော်လင့်တဲ့အတိုင်း ဖြစ်မလာဘူးဆိုတာ တွေ့
 ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ အကောင်းဘက်ကပြန်စဉ်းစားမယ်ဆိုရင်လဲ အခု အီရတ်
 စစ်ပွဲကာလမှာ ခင်ဗျားလည်း ကြည့်ရမှာပဲ။ စစ်တိုက်နေတာ လူကြီးတွေ၊
 ငြိမ်းချမ်းရေးဆန္ဒပြနေတာ လူငယ်တွေ။ ဒီလူငယ်တွေ တိမ်းညွတ်မှုပေါ်က
 အနာဂတ်ကို မျှော်ကြည့်လိုက်ရင် ရေရှည်မှာတော့ ကမ္ဘာလူထုရဲ့ ငြိမ်းချမ်း
 ရေးဆန္ဒက ပျောက်သွားမယ် မထင်ဘူး။ အဲဒါကပဲ ပြန်ပြီး လွှမ်းလိမ့်မယ်
 လို့ မှန်းရတာပဲ။

ရဲမိုး - ကျွန်တော်တို့ ဖြတ်သန်းမှုကို ပြန်ကြည့်မယ်ဆိုရင် ၉၀ ခုနှစ်တွေမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး တော်တော် အားတက်လာ တယ်။ ရာဘင်နဲ့ အာရာဖတ်နဲ့ အိမ်ဖြူတော်မြက်ခင်းပြင်မှာ လက်ဆွဲ နှုတ်ဆက်လိုက်ပြီး ကလင်တန် မျက်ရည်ကျချိန်မှာ ငြိမ်းချမ်းရေးသံတွေ ကြားလာရပြီဆိုပြီး ကမ္ဘာ့ပြည်သူတွေ ဝမ်းသာခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဆယ်စု နှစ်တစ်စုအတွင်းမှာပဲ တော်တော် ပြန်ပြောင်းလဲသွားခဲ့တယ်။ ဘယ်လို များ ပြန်ဖြစ်သွားခဲ့တာလဲ။

ကျော်ဝင်း - အဲဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး စပ်မိလို့ ပြောရရင် Media လောကမှာ စစ်အေးလွန်ခေတ်ရဲ့ သင်္ကေတက ခုနကပြောတဲ့ အာရာဖတ် နဲ့ ရာဘင် လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်ပြီး ကလင်တန် မျက်ရည်ကျတဲ့ ပုံပေါ့။ မျှော်စင်ညီနောင်ပြုတာနဲ့ အာဖဂန်ပြည်သူတွေ ဒဏ်ရာရတဲ့ ပုံတွေက စက်တင်ဘာ ၁၁ နောက်ပိုင်းရဲ့ သင်္ကေတ Image ပေါ့။ ဒါကလည်း ဒီအပြောင်းအလဲက ဘာကြောင့်ဖြစ်လာလဲလို့ ပြန်ကြည့်လိုက်မယ်ဆိုရင် စစ်အေးတုန်းကကျတော့လည်း အဆိုးမြင်တွေက ကဲတယ်။ စစ်အေးလွန် ကျတော့ အကောင်းမြင်တွေက ကဲမလားလို့။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒီတုန်းက ယူဆချက်တွေထဲမှာ Nation State တွေက ရေရှည်မတည် ရှိနိုင်တော့ဘူးဆိုတဲ့ အချက်တစ်ချက်ပါတယ်။ Paul Kennedy တို့က လည်း ဒါကို ကိုယ်စားပြုပြီးပြောတယ်။ ဒါကို လက်မခံတဲ့သူတွေလည်း ရှိတယ်။ Nation State တွေတော့ အမျိုးသား အချုပ်အခြာအာဏာဆိုတာလည်း ရှိနေဦးမှာပဲ။ ဒါတွေကို မြန်မြန်ဆန်ဆန် ပျောက်သွားမယ်လို့လည်း တွက်လို့မရဘူးတဲ့။ နောက် တစ်ချက်က ဟန်တင်တန်တို့ ကိုယ်စားပြုပြောတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုကိစ္စ။ ယဉ်ကျေးမှုချင်း မတူတာတွေ၊ မတူမှုက ဖြစ်လာနိုင်တဲ့ ပဋိပက္ခတွေ၊ ယဉ်ကျေးမှုချင်း တိုးတိုက်နိုင်စရာအကြောင်းတွေက ကမ္ဘာပေါ်မှာ တော်တော်ကြာကြာကြီး ရှိနေဦးမယ်။ နောက်ဆုံး တစ်ကမ္ဘာလုံး Demo

cratic Value နဲ့ လွှမ်းခြုံ နိုင်တောင်မှ ဒီပြဿနာ ရှိနေနိုင်သေးတယ်တဲ့။ ဒါ ယဉ်ကျေးမှုဘက်က စဉ်းစားတာ။

နောက်တစ်ခုက ရေမွန်အာရှန်ဆိုတဲ့ Social Scientist က ပြောတာ။ သူ့အမြင်က ဘာလဲဆိုတော့ လူ့အဖွဲ့အစည်းဟာ Ideology တစ်ခုတည်းနဲ့ လည်ပတ်ခုတ်မောင်းနေတာမဟုတ်ဘူးတဲ့။ ဖူကူယားမားကတော့ Ideology အပေါ်မှာအခြေခံပြီး သမိုင်းကောက်ချက်ကို ဆွဲတာ။ ရေမွန်အာရှန်ကတော့ Ideology လည်း ပါမယ်၊ ပါဝါလည်း ပါမယ်၊ နောက်တစ်ခုက ဂလိုရီ (Glory) လည်းပါမယ်။ ပါဝါနဲ့ ဂလိုရီ ကတော့ Human Nature ပေါ့။ လူဆိုတာ ပါဝါကို Attached ဖြစ်တယ် ပေါ့။ ဒါ လူ့သဘာဝပေါ့။ ပြီးတော့ လူဆိုတာ ဂုဏ်ရောင်ပြောင်ချင်တယ်၊ ကြီးကျယ်ခမ်းနားချင်တယ်။ အဲဒီတော့ တစ်နေ့မှာ Ideology တစ်ခုတည်း ဖြစ်သွားအောင် ပါဝါနဲ့ ဂလိုရီရိုနေရင် ဒီ Attached ကြောင့် နောက်ထပ် ပြဿနာအသစ်တွေ ပေါ်ထွက်လာမယ်ပေါ့။ အမေရိကန်ကိုလည်း ပါဝါ နောက်လိုက်တာလား၊ ဂုဏ်ရောင်ပြောင်ချင်လို့လားလို့ ဒီရှုထောင့်က ကြည့်ကြတယ်။ အသေခံဗုံးခွဲသမားတွေကိုလည်း ဒီအတိုင်းပဲ။ ဆက်ဒမ် ဟူစိန်တို့လည်း ဒီအတိုင်းပဲ။

အယူအဆတွေကတော့ မျိုးစုံပဲ။ ဟန်တင်တန်ပြောတာ လည်းရှိတယ်။ သူက Third Wave ဆိုတဲ့ စာအုပ်တစ်အုပ်ကို ၁၉၈၂ ခု လောက်က ရေးခဲ့တယ်။ သူက ဘာပြောသလဲဆိုတော့ သမိုင်းမှာ ဖြတ်သန်းခဲ့တာ Wave ၃ ခု ရှိပြီတဲ့။ အဲဒီ Wave ၃ ခုစလုံးဟာ သမိုင်းရဲ့ တိုးတက်မှုကို လူ့အဖွဲ့အစည်း တိုးတက်မှုကိုတင်တဲ့ Wave တွေပေါ့။ ဒါပေမဲ့ သူ့အယူအဆတစ်ခုက ဘာလဲဆိုတော့ လှိုင်းတွေက ရှေ့ချည်းပဲ တက်တာမဟုတ်ဘူးတဲ့။ ရှေ့တစ်လှမ်းတိုးရင် နောက်တစ်လှမ်း ပြန်ဆုတ်တဲ့ သဘောရှိတယ်တဲ့။ လှိုင်းတိုင်းလှိုင်းတိုင်းမှာ ဆန့်ကျင်လှိုင်းတွေ ရှိတတ်တယ်တဲ့။ သူက ပထမလှိုင်းကိုတော့ ပြင်သစ်တော်လှန်ရေးနဲ့

အမေရိကန်လွတ်လပ်ရေးစစ်ပွဲကာလလို့ ပြောထားတယ်ဗျ။ အဲဒီနောက်မှာ ကပ်ပါလာတဲ့ နယ်ချဲ့စနစ်နဲ့ ကိုလိုနီစနစ်တွေကိုတော့ ပထမဆန်းကျင်လှိုင်းလို့ သူက သတ်မှတ်ထားတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး လှုပ်ရှားမှုကို ဒုတိယလှိုင်းလို့ သူကပြောပြီး နောက်ပိုင်း စစ်အေးကိုတော့ ဒုတိယဆန်းကျင်လှိုင်းတဲ့။ ၈၀ တစ်ဝိုက်က အရှေ့ဥရောပကို ဗဟိုပြုဖြစ်တဲ့ Movement တွေကိုကျတော့ တတိယလှိုင်းလို့ သတ်မှတ်တယ်။ အဲဒီမှာလည်း တတိယ ဆန်းကျင်လှိုင်း လာနိုင်သေးတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီအချိန်က ဟန်တင်တန် ရေးတဲ့အချိန်ကတော့ မလာသေးဘူးပေါ့။ အဲဒါကြောင့် စက်တင်ဘာ ၁၁ ဖြစ်တဲ့ အချိန်ကို တတိယဆန်းကျင်လှိုင်းလို့ တချို့က တွက်ဆကြတယ်။ စက်တင်ဘာ ၁၁ ကနေ အီရတ်စစ်ပွဲအထိပေါ့။ တချို့ကျတော့လည်း စက်တင်ဘာ ၁၁ က တတိယဆန်းကျင်လှိုင်း၊ အီရတ်စစ်ပွဲက စတုတ္ထလှိုင်းလို့ တွက်ကြပြန်တယ်။ အယူအဆတွေက အမျိုးမျိုးပဲ။ ဒါပေမဲ့ အခု အီရတ်စစ်ပွဲကို ကန့်ကွက်တဲ့အထဲမှာ ဟန်တင်တန်လည်း ပါတယ်။ အဲဒီတော့ ဟန်တင်တန်ရဲ့ မူလအယူအဆအရပြောရင် စက်တင်ဘာ ၁၁ ကနေ အီရတ်စစ်ပွဲအထိက တတိယဆန်းကျင်လှိုင်းထဲမှာ ပါမယ်လို့ ဆိုရမလားပဲ။

ရဲမိုး - စစ်အေးတိုက်ပွဲအပြီးမှာ ဆက်တိုက်ဖြစ်ခဲ့တဲ့ လူမျိုးရေးပြဿနာတွေ၊ ဘာသာရေးအစွန်းရောက်ကိစ္စတွေက စစ်အေးနဲ့အတူ ကွန်မြူနစ်အုပ်စု ပြိုကျသွားတာနဲ့လည်း ဆက်နွယ်နေတဲ့ ကွင်းဆက်တွေပေါ့နော်။ အရင် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုဟောင်းနိုင်ငံတွေက ပြဿနာတွေ၊ ယူဂိုစလားဗီးယား၊ ဘော့စနီးယားကိစ္စတွေ၊ ပြီးတော့ အခုနောက်ပိုင်း ပြင်းပြင်းထန်ထန်ပေါက်ကွဲလာခဲ့တဲ့ ဘာသာရေးအစွန်းရောက်တွေအထိပေါ့။ အခု အီရတ်ကိစ္စဆိုရင်လည်း စစ်အေးအပြီးမှာ Unipolar ပုံစံမျိုး ဖြစ်လာသလိုပဲ မဟုတ်လားဆရာ။

ကျော်ဝင်း - ပိုလန်က ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်ရှိတယ်ဗျ။ အဒမ် မစ်ရှနစ် ဖြစ်မယ်ထင်တယ်။ သိပ်မမှတ်မိတော့ဘူး။ သူပြောတဲ့ စကား တစ်ခွန်းရှိတယ်။ စဉ်းစားစရာပေါ့။ ‘အမျိုးသားရေးဝါဒက ဒီမိုကရေစီရဲ့ ထောင်ချောက်ဖြစ်နိုင်တယ်’ တဲ့။ ရုရှမှာဆိုရင် ပြောရရင် ဟိုးတုန်းက ဇာဘုရင်ကလည်း ရုရှ Nationalism ပဲ။ ဆလပ်(ဗ်) တွေရဲ့ အမျိုးသား ရေးဝါဒကို Press လုပ်ထားတာ။ ဘော်လီဗျစ်တွေကလည်း Interna- tionalism ပြောပေမယ့် လက်တွေ့မှာတော့ ဇာဘုရင်လမ်းကြောင်းပဲ။ အင်ပါယာလုပ်ခဲ့တာပဲ။ ဆိုလိုတာက အဲဒီတုန်းက အမျိုးသားရေးဝါဒ တွေရဲ့ အသံတွေက Press လုပ်ခံထားရတာဆိုတော့ ထွက်မလာဘူး။ သူလည်း မရှိတော့ဘူးဆိုတော့ ကန်ပြီးထွက်လာတာပေါ့။ အဲဒီသဘောလို့ ယူဆကြတဲ့ လူတော်တော်များများ ရှိတယ်။ အဲဒီအထဲမှာ အဒမ်မစ်ရှနစ် လည်း ပါတယ်။ သူတို့သဘောကတော့ ဒီလိုကန်ထွက်တာတွေဟာ လှိုင်းသစ် မဟုတ်ဘူးပေါ့။ အတိတ်ရဲ့ ဆိုးမွေတွေပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ဒီကနေ လှိုင်းဟောင်း ပြန်ပေါ်နိုင်တယ်။ သမိုင်းနောက်ပြန်ဆုတ်သွားနိုင်တယ်။ ဒါကြောင့် ဒါတွေကို ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းနဲ့ ဖြေရှင်းကြရမယ်လို့ ပြော ကြတယ်။ မထိန်းသိမ်းနိုင်ရင် ခုနကပြောတဲ့ ထောင်ချောက်ထဲ ရောက် သွားနိုင်တယ်ပေါ့။ အဲဒါက အယူအဆတစ်ခု။

နောက် အယ်လ်ကေးဒါးလိုဟာကျတော့ သူ့မှာလည်း အချက်တွေအများကြီးပဲ။ သူက Fundamentalismပေါ့။ Ideology အရ စဉ်းစားကြည့်ရင် သူကထူထောင်မယ့် အာဏာက Theocracy ဗျ။ The ocracy ဆိုတာတကယ်တော့ Primitive Politics ပါ။ သမိုင်းခွဲ နိုင်ငံရေးပေါ့။ ဘာလဲဆိုတော့ God ဆိုတာ ရှိတယ်။ God ရဲ့ တာဝန် ပေးအပ်ခံရတဲ့ ကိုယ်စားလှယ်ရှိတယ်။ သူ့မှာလည်း God လို့ Divine Power ရှိတယ်။ အဲတော့ သူလုပ်သမျှဟာ God ရဲ့ အလိုကျပဲ ဆိုတဲ့

အယူအဆမျိုးပေါ့။ ဒီအယူအဆကတော့ လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီကို ယှဉ်နိုင်စရာအကြောင်းမရှိပါဘူး။ ဒီသီအိုကရေစီကိုလည်း အကြမ်းဖက် ဝါဒရဲ့ ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်တွေကသာ ကိုယ်စားပြုတာပါ။ ဒီလောက် ရှေးကျတဲ့ Ideology ကြီးနောက်ကို ဘာကြောင့် နောက်လိုက် တော်တော် များများ လိုက်သလဲဆိုတာတော့ စဉ်းစားစရာရှိတယ်။ ဒီလိုအယူအဆ အတွက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေတဲ့ ၂၁ ရာစုကြီးမှာ ကိုယ့်အသက်ကိုလည်း မနှမြော၊ သူများအသက်သတ်ရမှာလည်း ဝန်မလေးဖြစ်ရတာ ဘာကြောင့် လဲ ဆိုတာပဲ။ စဉ်းစားကြည့်တော့ ဘာသွားတွေ့ရသလဲဆိုရင် အမေရိကန် ရဲ့ ပေါ်လစီပဲ။ အထူးသဖြင့်တော့ အရှေ့အလယ်ပိုင်းပေါ်လစီပေါ့။ အရှေ့ အလယ်ပိုင်းမှာ အာရပ်အစ္စရေး ရှိတယ်ပေါ့ဗျာ။ အစ္စရေးဖက်က တစ်ဖက် သတ် ရပ်ခဲ့တာနဲ့ပတ်သက်ပြီး အာရပ်တွေ မကျေနပ်ကြဘူး။ နောက် အမေရိကန်ရဲ့ လက်ရှိ မဟာမိတ်တွေ ပြန်ကြည့်လိုက်တော့လည်း Demo- cratic Value အရဆိုရင် နည်းနည်းကိုးရိုးကားယား ဖြစ်နေတယ်။ သမိုင်း နဲ့ဆိုင်တာလည်း ရှိတယ်။ အစ္စလာမ်ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ အနောက်တိုင်းခရစ် ယာန်ယဉ်ကျေးမှုက ပဋိပက္ခတွေ ရှိတယ်။ ခရီးဆိတ်စစ်ပွဲကာလလောက် ကတည်းကစရေတွက်ရင် ရာစုသုံးစုလောက်ကြာပြီ။ တစ်ခါတည်း ပြေ လည်အောင် ဖြေရှင်းနိုင်တဲ့ အနေအထား ခုထိမရောက်ခဲ့ဘူး။ နောက် တစ်ခုက အရှေ့အလယ်ပိုင်းလို နိုင်ငံတော်တော်များများမှာ အနောက်ရဲ့ ဖြတ်သန်းမှုလို မရှိတာတွေလည်း ပါတယ်။ အနောက်ရဲ့ဖြတ်သန်းမှုလို ဆိုတာတွေထဲမှာ ဉာဏ်သစ်အရေးတော်ပုံတို့၊ ဉာဏ်အလင်းခေတ်တို့၊ နောက် စက်မှုတော်လှန်ရေးတို့၊ လူလတ်တန်းစားဖြစ်ထွန်းမှုတို့လိုဟာမျိုး တွေပေါ့။ ဒါမျိုး သိပ်မရှိခဲ့ဘူး။ ဝက်စ်ဗေးနီးရား စာချုပ်လိုဟာမျိုးလည်း မရှိခဲ့ဘူး။ နှစ် ၁၀၀ လောက် စစ်ပွဲတိုက်ပြီး ပြန်ချုပ်ကြတဲ့ စာချုပ်မျိုးပေါ့။ ဆိုလိုတာက အဲဒီဖြတ်သန်းမှုတွေကနေ လောကီနဲ့ လောကုတ္တရာခွဲခြား ရေး၊ ဘာသာရေးနဲ့ နိုင်ငံရေးခွဲခြားရေး ဆိုတဲ့ အယူအဆရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့

အထူးသဖြင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းမှာ ဒီလိုအယူအဆမျိုး မရှိဘူး၊ ရှိလာနိုင် တဲ့ဖြတ်သန်းမှုမျိုးလည်း သူတို့မှာ မရှိခဲ့ဘူး။ အဲဒီတော့ ဒီအချက်တွေ အောက်မှာ အကြမ်းဖက်ဝါဒက ရှိနေတယ်။ ဒါ ဆက်စပ်စဉ်းစားရမယ့် ကိစ္စတွေလို့ ထင်တယ်။

အကြမ်းဖက်ဝါဒကို စစ်ရေးနည်းတစ်ခုတည်းနဲ့တော့ ဖြေ ရှင်းလို့ မရနိုင်ဘူး။ စစ်ရေးအပါအဝင် ဘက်စုံက ဖြေရှင်းမှ ရနိုင်မယ်။ စစ်ရေးတစ်ခုတည်း လုပ်လို့ကတော့ အမြစ်မပြတ်တဲ့အပြင် ပိုဆိုးလာနိုင် တယ်။ နောက်ဆုံး ဘင်လာဒင်တစ်ယောက်က နှစ်ယောက် ဖြစ်လာနိုင် တယ်။ အခု လက်တွေ့ပဲ ဆက်ဒမ်ဟူစိန် ကိုယ်ပျောက်သွားပြီ။ ဒါကို အမေရိကန်လုံခြုံရေးအမြင်က ကြည့်ရင် မကောင်းဘူး။ အီရတ်စစ်ပွဲနဲ့ ပတ်သက်ရင်တော့ ကျွန်တော် လက်လှမ်းမီသလောက်ဆိုရင် သောမတ်စ် ဖရိုင်းမန်းတို့အုပ်စုက ထောက်ခံတယ်။ ဂျာနယ်လစ်ထဲကပေါ့။ ပညာရှင် ပိုင်းထဲကတော့ ဟန်တင်တန် မထောက်ခံဘူး။ ပေါလ်ကနေဒီ မထောက်ခံ ဘူး။ ထောက်ခံသူ မထောက်ခံသူကတော့ စုံနေတာပဲ။ ကစ်ဆင်းဂျား လည်း မထောက်ခံတဲ့အထဲ ပါတယ်။ ဂျော့ဘွတ်ရှ်အစိုးရဘက်ကတော့ ဘာကြောင့်တိုက်ရလဲဆိုတော့ Weapons of Mass Destruction အစုလိုက်အပြုံလိုက် ပျက်စီးစေနိုင်တဲ့လက်နက်က နံပါတ် (၁)၊ နံပါတ်(၂) က အီရတ်လွတ်မြောက်ရေးအတွက်ဆိုတဲ့ အချက်နှစ်ချက်။ ဆန့်ကျင်တဲ့ အုပ်စုကတော့ နှစ်ချက်စလုံးကို ကန့်ကွက်တယ်။ ဘာကြောင့်တိုက်တာလဲ ဆိုတော့ ရေနံကြောင့် တိုက်တယ်ပေါ့။ နောက်တစ်ချက်ကလည်း ပါဝါ အတွက် တိုက်တယ်လို့ ပြောကြတယ်။ အခု စစ်ပွဲအပြီးမှာ တည်ဖြစ်နေ တဲ့ ပြဿနာကတော့ ဒီမိုကရေစီကို Export လုပ်လို့ ရ မရ။ ရတယ် ဆိုတဲ့ဘက်ကတော့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ဂျာမဏီနဲ့ ဂျပန်ကို သက်သေ ပြတယ်။ ဂျပန်နဲ့ ဂျာမဏီကို စစ်အနိုင်တိုက်အပြီးမှ ပြန်ထူထောင်တာ။

အခု နှစ်နိုင်ငံစလုံး ထိပ်ကိုရောက်နေပြီ။ အဲဒီတော့ လုပ်လို့ရနိုင်တယ် လို့ ကောက်ချက်ဆွဲပြတယ်။ တစ်ဖက်က ဆန့်ကျင်တဲ့လူတွေက ဘာပြန် ပြောသလဲဆိုတော့ ဂျပန်မှာ ဟိုကတည်းက မေဂျီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွေ ရှိခဲ့တယ်။ ဂျာမဏီမှာဆိုရင်လည်း အစောကြီးကတည်းက ဖွံ့ဖြိုးပြီးသား တစ်စုံတစ်ရာ ရှိခဲ့တယ်။ အီရတ်မှာ ဒီလိုအခြေခံ မရှိခဲ့ဘူး။ ဒါကြောင့် မတူပါဘူးဆိုပြီး ငြင်းကြတာရှိတယ်။ ဆန့်ကျင်တဲ့ အုပ်စုက ဘာထပ်ပြော သေးလဲဆိုတော့ စစ်အေးကာလတုန်းက လက်ဝဲတွေကလည်း Revolution ကို Export လုပ်ခဲ့ကြတယ်။ လက်တွေ့မှာ ကျွန်တော်တို့နဲ့ အနီးဆုံး ဥပမာပြောရရင် ကမ္ဘောဒီးယားပေါ့။ ခမာနီ အာဏာရလာတယ်ပေါ့။ ပုံမှန်ကြည့်ရင်တော့ အမျိုးသားရေးရှုထောင့်က ကြည့်ရင်တော့ ဟီးရိုးပေါ့။ ဒါပေမဲ့ သိပ်မကြာဘူး။ နာမည်ပျက်သွားတယ်။ ဘာဖြစ်တာလည်း ဆို တော့ တရုတ်ရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးပုံစံမျိုးတွေကို Import လုပ် လိုက်တာ။ လက်တွေ့ကြတော့ ဘာဖြစ်သွားလဲဆိုတော့ ဥပမာပြောရရင် ခမာနီခေါင်းဆောင် ဒီယူဆန်ဖန်ဟာ ၅၀ နှစ်တွေကျော်ကျော် ငြိမ်းချမ်း ရေး Movement တွေမှာ ရှေ့တန်းရောက် လူငယ်ခေါင်းဆောင် တစ်ယောက်ပဲ။ လူထုချစ်တဲ့ လူငယ်ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်ပေါ့။ ခမာနီခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်အနေနဲ့ ဖန္ဒမ်းပင်ကို ပြန်ဝင်တော့ ခဲထု ခံရတာ သွေးတွေကိုရွဲလို့။ အဲဒီတုန်းက ဂြိုဟ်တုသတင်းထဲမှာ ကြည့်လိုက် ရတာ။ အဲလောက် တစ်ဆစ်ချိုးပြောင်းသွားတယ်။ ပြောချင်တာက ဘာလဲ ဆိုတာ။ Revolution ကို Export လုပ်တဲ့ Side effect တွေ။ အခုလည်း သတိပေးတဲ့လူတွေ ရှိကြတယ်။ အဲဒီအထဲမှာ ကစ်ဆင်းဂျားက ရှေ့ရောက် တယ်။ ဒုတိယဗီယက်နမ် ဖြစ်လိမ့်မယ်ပေါ့။ ဘယ်ဘက်က မှန်တယ်၊ မှား တယ်တော့ ကျွန်တော် သိပ်မပြောချင်ဘူး။ ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် စဉ်းစားကြ တာ ကောင်းပါတယ်။

ရဲမိုး - ဒီနေ့ခေတ် အနေအထားတွေကို ချဉ်းကပ်ဖို့က တော်တော်ခက်နေတာပေါ့။

ကျော်ဝင်း - ဒီနေ့ ပြောင်းလဲနေတာတွေကို ကျွန်တော့်အထင် ပြောရရင် ဥဒုရိတယ်ဗျ။ နံပါတ် (၁) က Uncertainty ဘာမှရေရာမှု မရှိဘူး။ အခိုင်အမာသဘော သိပ်မရှိဘူး။ Uncertainty အောက်မှာ Truth တွေရဲ့ သက်တမ်းကတိုတိုလာတယ်။ ဒါအမှန်ကလို့ ဧကန်သဘော သိပ်မပြောအပ်ဘူး။ ကျွန်တော်တော့ ပြောလည်း မပြောရဲဘူး။ နောက် တစ်ခုက Fragility ကျိုးလွယ်ပဲ့လွယ်တယ်ပေါ့ဗျာ။ အကဲဆတ်တယ်ပေါ့။ အခုကောင်းပေမယ့် ခဏနေရင် ဆိုးသွားမှာ။ အဲဒီအနေအထားအောက် မှာ ဘာဖြစ်မယ်၊ ညာဖြစ်မယ်လို့ ပြောဖို့ တော်တော်ခက်တယ်။ Predict လုပ်ဖို့ ခက်တယ်။ တတိယအချက်က Universalization တစ်လောကလုံးသဘော ဆောင်ဆောင်လာတယ်။ ဒါလည်း IT ရဲ့ အကျိုးဆက်လို့ ပြောရမယ်။ အဲဒီတော့ ကိုယ့်အခြေအနေ၊ ကိုယ့်ခံစားမှုနဲ့ ချဉ်းကပ်လို့မရဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ တစ်ခုလုံးက Universal သဘောဆောင်လာတယ်။

ရဲမိုး - အဲဒီတော့ ငြိမ်းချမ်းရေးရှုထောင့်က ပြန်ကြည့်မယ် ဆိုရင် အခု ၂၁ ရာစုဦးရဲ့ တိမ်းညွှတ်မှုက ဘယ်လိုရှိမလဲဆရာ။

ကျော်ဝင်း - ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးခါစမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှု တွေ ထိပ်ရောက်လာတယ်။ နောက် စစ်အေးတိုက်ပွဲနဲ့အတူ တဖြည်းဖြည်း ပျောက်လာတယ်။ ၆၀ လောက်မှာ တဖြည်းဖြည်း ပြန်လည်သယောင် ယောင် ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုတာထက် အိုင်ဒီယာလှုပ်ရှားမှု က ပိုကဲတယ်။ စစ်အေးနောက်ပိုင်းမှာတော့ ပညာကို Base လုပ်တဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးခေတ်တစ်ခေတ် ရောက်လာတယ်။ မျှော်လင့်ချက်တွေလည်း အများကြီးရှိလာတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာတော့ ခပ်မှိန်မှိန်ပြန်ဖြစ်သွားတယ်။

ဒါပေမဲ့ ရေရှည်ကတော့ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုတဲ့ လမ်းကြောင်းပျောက်သွား မယ်ထင်ဘူး။ ကံသေကံမ ဘာဖြစ်မယ် ညာဖြစ်မယ်ဆိုတာတော့ သိပ် ပြောဖို့မလွယ်ဘူး။ အနီးဆုံးအလားအလာတစ်ခုကတော့ အခုလာမယ့် အမေရိကန် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲပဲ။ အမေရိကန်လူထုက ဘယ်သူ့ကို ရွေးမလဲ။ အဲဒါက တော်တော်လေး အရေးကြီးလိမ့်မယ်။ အခု Hard Liner တွေပေါ့ဗျာ။ Hawk အုပ်စုလိုခေါ်တဲ့ သမ္မတကျော့ဘွတ်ရှ်နဲ့ အဖွဲ့ ပေါ့။ သူတို့က သိမ်းငှက်ကြီးများပေါ့။ သူတို့ကို ရွေးမလား ဒါမှမဟုတ် ရင်လည်း ပိုပျော့ပျောင်းတဲ့ဘက်ကို ရွေးမလားပေါ့။ နိုင်ငံခြားရေးပေါ်လစီ ကတော့ အမေရိကန်မှ မဟုတ်ဘူး။ ဘယ်နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒမဆို Base နှစ်ခုပဲသွားကြတာပဲ။ Value ရယ် Interest ရယ်။ အမေရိကန် Value ကတော့ ဝိလ်ဆင်ဝါဒလို့ ခေါ်တာပေါ့ဗျာ။ Interest ကတော့ သူတို့ National Interest ပေါ့။ ဒီနှစ်က တစ်ခါတလေကျရင် တစ်ထပ်တည်း ကျတတ်တယ်။ တစ်ထပ်တည်းကျရင် အဲဒီနိုင်ငံအတွက်လည်းကောင်း တယ်။ ကမ္ဘာကြီးအတွက်လည်း ကောင်းတယ်။ တစ်ထပ်တည်း မကျဘဲနဲ့ Value နောက်လိုက်ပြန်ရင်လည်း အဲဒီနိုင်ငံက လူထုက ကြိုက်ချင်မှ ကြိုက် မယ်။ Interest နောက်လိုက်ရင်လည်း ကမ္ဘာလူထုက ကြိုက်မှာ မဟုတ် ဘူး။ ဒီသဘောတွေရှိတယ်။ ပေါ်လစီတစ်ခုကိုကြည့်ရင် ဒီနှစ်ခုနဲ့ ဘယ် အပေါ်ကတည်ပြီး သွားနေသလဲဆိုတာ ကြည့်ရမယ်ထင်တယ်။

ဒီလိုမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၊ အုပ်စုတစ်ခု လုပ်သရွေ့ကို ထောက်ခံ၊ ဒါမှမဟုတ် ကန့်ကွက်နေရင် အစွဲအလမ်းနဲ့ တုံ့ပြန်ရာ ရောက် မယ်ထင်တယ်။ အစွဲမကင်းနိုင်ရင် အတွေးအခေါ် လွတ်လပ်မှာ မဟုတ် ဘူးဗျ။

ရဲမိုး - ပြီးခဲ့တဲ့ အမေရိကန်သမ္မတရွေးကောက်ပွဲသာ အဖြေ တစ်မျိုးထွက်ခဲ့ရင် အခုအနေအထား ပြောင်းသွားနိုင်တယ်နော်။

ကျော်ဝင်း - အခြေအနေ ပြောင်းသွားနိုင်ပါတယ်။ ကံသေကံမတော့ မပြောနိုင်ဘူး။

ရဲမိုး - ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ပတ်သက်လို့ ကမ္ဘာအနှံ့အပြားမှာ ဘာတွေ အခက်အခဲဖြစ်နေလဲ၊ ဒီအခက်အခဲတွေ ကျော်လွှားဖို့ အရေးအကြီးဆုံးက ဘာဖြစ်မယ်ထင်ပါသလဲ။

ကျော်ဝင်း - ပြဿနာတွေကတော့ အများကြီးပဲ။ ပညာနဲ့ချေဖျက်နိုင်ရင်တော့ ကောင်းတာပေါ့ဗျာ။ အမြင်ကျယ်တဲ့လူက ရေရှည်အကျိုးကို ပိုသိနိုင်မယ်။ Game သီအိုရီကို သဘောပေါက်ရင်ကို တော်တော်လေး မဆိုးဘူး။ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးမှာ ပညာအခြေခံ Base နဲ့ သွားလို့ ရှိရင် ပိုလက်တွေ့ကျနိုင်တယ်။ ဒီဘက်ခေတ်မှာ အကောက်အယူတွေ အနေအထားတွေကလည်း ပြောင်းလာတယ်။ Representative ကိုယ်စားပြုဖွဲ့ကနေ Participating ဖွဲ့ဖြစ်တဲ့ ကိုယ်ကိုယ်တိုင်ကနေ အသိရှိနဲ့ ပါဝင်တဲ့ပုံစံမျိုး ဖြစ်လာတယ်။ ဟိုတုန်းက လုပ်ကြတာကတော့ အဖွဲ့အစည်းနဲ့ လုပ်ကြတာ။ မြင်းတစ်စီး၊ ဓါးတစ်လက်နဲ့ ရမ်းလို့မရဘူး။ အခုကျတော့ တစ်ယောက်ထဲကလည်း အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ဖြစ်နိုင်တယ်။ ဘာလို့လည်းဆိုတော့ ခေတ်က Internet ခေတ်။ စားပွဲပေါ်မှာ ကမ္ဘာကြီးကို တင်ကြည့်လို့ရတယ်။ Idea တွေကိုလည်း လူတစ်ဦးချင်းကဖန်တီးလို့ရတယ်။ အဲဒီတော့ အဲဒီအခြေခံပေါ်မှာ တစ်ယောက်ထဲနဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်း ကောင်းရာကောင်းကြောင်း လုပ်လို့ရတယ်လို့ ယူဆလာကြတယ်။ Participating ဖြစ်လာတယ်။ အနောက်နိုင်ငံ အတော်များများမှာ လူငယ်တွေက နိုင်ငံရေးပါတီတွေအပေါ် အယုံအကြည်နည်းလာတယ်။ Trust တွေပြုကျလာတယ်။ နိုင်ငံရေးပါတီတွေထဲမှာ လူငယ်ပါတီဝင်တွေဟာ သိသိသာသာ ကျလာတယ်။ ဒါကိုကြည့်ပြီး လူငယ်တွေ နိုင်ငံရေးနဲ့ ဝေးလာတယ်လို့ သုံးသပ်တာလည်းရှိတယ်။ တချို့ပညာရှင်တွေက လက်မခံဘူး။ လူငယ်

တွေ့နိုင်ရေးနဲ့ ဝေးတာမဟုတ်ဘူး။ Institution တွေနဲ့ ဝေးလာတာတဲ့။ သူတို့က Participating ကို ရွေးလာတယ်။ ကိုယ်ကိုယ်တိုင်က ထဲထဲ ဝင်ဝင် လုပ်ချင်လာတာ။ တည်ဆဲ Institution တွေကို ယုံယုံကြည်ကြည် နဲ့ ပုံအပ်ချင်တော့တာ။ ဆိုလိုတာကတော့ Representating ကနေ Participating ကို ရွေးလာတာ။ အဲလို ရွေးဖို့ အတွက်ကတော့ ဆုံချက်က ပညာပဲ။ Knowledge မရှိလို့ ရှိရင် ဘာမှ လုပ်လို့ ရမှာ မဟုတ်ဘူး။

ရဲမိုး - နည်းပညာတော်လှန်ရေးတွေ အသစ်အသစ်ဖြစ်လာ တာ။ အဲဒါတွေက မဖွင့်သေးတဲ့နေရာတွေကို တဖြည်းဖြည်း ပျံ့နှံ့လာတာ တွေက ရေရှည်အနာဂတ်မှာ ပြောင်းလဲလာစေမယ်ပေါ့။

ကျော်ဝင်း - ယေဘုယျပြောရရင် IT ပေါ့။ IT ကိုတော့ Technology of Freedom လို့အများက သတ်မှတ်ပါတယ်။ IT ရဲ့ အကျိုး ကျေးဇူးကြောင့် တစ်ဦးချင်း Freedom တွေ များလာတယ်။ ဒီလိုအကျိုး တရားတွေအပေါ်မှာ Base လုပ်နိုင်ရင် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ပိုကောင်း တာပေါ့။ IT အနေနဲ့ကတော့ Peace နဲ့ အများကြီး နီးနိုင်ပါတယ်။ သို့သော် BT ပေါ့ Biotechnology ကတော့ မပြောနိုင်ဘူးဗျ။ အငြင်းပွား ရတုန်းပဲ။ ဘာလို့လည်းဆိုတော့ ကလုန်းတွေက ဘယ်လို လူ့အဖွဲ့အစည်း ကို တုံ့ပြန်မလဲဆိုတာ မသိသေးဘူး။ ဖူကူယားမားကတော့ လန့်နေတယ်။

ရဲမိုး - နည်းပညာနဲ့အတူ Globalized ဖြစ်လာတော့ လူမျိုးတွေ၊ ယဉ်ကျေးမှုတွေ ထိတွေ့ရောယှက်လာကြရတယ်။ ငြိမ်းချမ်း ရေးအကျိုးတရားအတွက်ဆိုရင်ကော ဒီလိုယဉ်ကျေးမှုတွေ၊ ဘာသာရေး အယူအဆတွေ အပြန်အလှန် ထိတွေ့ပါးလျားလာဖို့ လိုပါသလားဆရာ။

ကျော်ဝင်း - ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ဆိုတာ အကောင်းကော အဆိုးကော ဒွန်တွဲနေတဲ့ ဖြစ်စဉ်ပေါ့။ စီးပွားရေးဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ကတော့ နိုင်ငံတော်တော်များများက ကြိုက်ကြပါတယ်။ ဘာလို့လည်း

ဆိုတော့ ဒီနေ့ခေတ်မှာ အောင်မြင်တဲ့ နိုင်ငံဖြစ်ဖို့က အထီးကျန်နေလို့မှ မရတာ။ နောက်ဆုံးလက်ဝဲတစ်ပြားမှ မလျော့ဘူးဆိုတဲ့ နိုင်ငံတွေလည်း ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းပဲ။ စီးပွားရေးဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကတော့ ပြဿနာသိပ်မရှိဘူး။ ယဉ်ကျေးမှု ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကတော့ ထောက်ပြတာတွေ ရှိတယ်။ နောက်ပြီး ဆင်းရဲချမ်းသာ ကွာဟမှုကိစ္စ ထောက်ပြတာလည်း ရှိတယ်။ ဆင်းရဲချမ်းသာ ကွာဟမှုပြဿနာကတော့ တကယ်ပြောရင် ဆင်းရဲတယ် ချမ်းသာတယ်ဆိုတဲ့ကိစ္စက ဂလိုဘယ်လိုက် ဇေးရှင်းဆိုတာထက် စီးပွားရေးပေါ်လစီနဲ့ပဲ ဆိုင်မယ်ထင်တယ်။ ဘာဖြစ် လို့လဲဆိုတော့ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းထဲဝင်တဲ့ နိုင်ငံတွေက အဆင်းရဲဆုံး နိုင်ငံတွေမဟုတ်ဘူး။ ယဉ်ကျေးမှုပြဿနာကတော့ တကယ်လည်း ရှိနိုင် တယ်။ Challenge တစ်ခုပျ။ သူ့အတွက်ကတော့ အကောင်းဆုံးနည်းက Cultural Dialogue လို့ထင်တယ်။ ဒီမှာလည်း အယူအဆ ၂ မှီရတယ်။ တစ်ခုက ‘ယဉ်ကျေးမှုပျော်ဝင်အိုးကြီး’ တဲ့၊ ယဉ်ကျေးမှုတွေ ရောကျိုလိုက် ပြီး တစ်ခုထဲဖြစ်သွားတာ၊ အဲဒါ အမေရိကန်ယဉ်ကျေးမှုပဲ။ ဒါကြီးကတော့ မဖြစ်နိုင်ဘူးလို့ထင်တယ်။ အဲဒီအတိုင်း ဖြစ်သွားရင်လည်း Tension တွေ သိပ်များမယ်။ နောက်အယူအဆတစ်ခုက Cultural Clash ဖြစ်မယ်ဆိုတဲ့ ဟန်တင်တန်ရဲ့ အယူအဆ၊ နှစ်ခုလုံးမကောင်းဘူး။ ဖြစ်လည်း မဖြစ်သင့် ဘူး။ Preferable တော့မဟုတ်ဘူး။ အကောင်းဆုံး ကတော့ Cultural Dialogue ပဲ။ ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံ အပြိုင်တည်ရှိရေးကို ဦးတည်ရမှာပေါ့။ ဒါကြောင့် Multiculture လို့တောင်သိပ်မသုံးကြဘူး။ Diversity of Culture လို့ သုံးတယ်။ ပဒေသာစုံ ယဉ်ကျေးမှုပေါ့။

ကောင်းဖို့ဖက်ကတော့ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း အရှိန်ရလာ တာနဲ့အမျှ Value တွေပုံနှံသွားတယ်။ အဲဒါကလဲ Snow Ball Effect ဆိုတဲ့ စကားလုံးနဲ့ ရှင်းကြပြောကြတာတွေရှိတယ်။ နှင်းခဲတစ်ခု ကွဲသွား

ရင် ပတ်ဝန်းကျင်တင် အေးတာမဟုတ်ဘူး။ အအေးခါတ်က ပျံ့သွားတယ်။ ဆိုလိုတာက Globalized ဖြစ်လာတာနဲ့အမျှ Value တွေပျံ့သွားတယ်။ အဲဒါငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အလားအလာကောင်းပဲ။ ဒီလို ပြောလိုက်လို့ Globalization မှာ အားလုံးကောင်းမယ်လို့ ဆိုလိုတာ မဟုတ်ဘူး။ Problem တွေ ရှိနေမှာပဲ။

ရဲမိုး - စစ်ပွဲနဲ့မဟုတ်ဘဲ ငြိမ်းချမ်းတဲ့နည်းနဲ့ ရလဒ်ကောင်း တွေ ရလာတဲ့ သာဓကမျိုးရှိပါသလား၊ ရှိခဲ့ရင် ဥပမာလေးတွေ ပြောပါဦး။

ကျော်ဝင်း - အရှေ့ဥရောပတစ်ခုလုံးလို့တောင် ပြောလို့ရမယ်။ ကတ္တီပါတော်လှန်ရေးဆိုတာပေါ့။ ချက်ရယ်၊ ပိုလန်ရယ်၊ ဟန်ဂေရီရယ် ဆိုရင် အတော်စိတ်ဝင်စားဖို့ကောင်းတယ်။ နောက် တောင်အာဖရိက ရှိတယ်။ စိတ်ကူးယဉ်တာမဟုတ်ဘူး။ ဖြစ်နိုင်ချေတွေ ရှိပါတယ်။

ရဲမိုး - လူငယ်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပြောပါဦးဆရာ။

ကျော်ဝင်း - ပြောစကားတစ်ခုရှိတယ်။ ခေတ်တစ်ခေတ်ရဲ့ Trend ကို ခန့်မှန်းမယ်ဆိုရင် အဲဒီခေတ်ကို ဖြတ်သန်းတဲ့ လူငယ်တွေကို ကြည့် ရမယ်တဲ့။ ဒါကိုကြည့်ရင် ခန့်မှန်းလို့ရတယ်ပေါ့။ ဘာလို့လည်းဆိုတော့ သူတို့ကဆက်ပြီး ရှင်ကြမှာကိုး။ လူကြီးတွေကတော့ အချိန်တန်ရင် ရှိမှာ မဟုတ်တော့ဘူးလေ။ လူငယ်တွေက ငြိမ်းချမ်းရေးကို လိုလားတယ်ဆိုရင် တော့ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် နီးလာဖို့ပဲပေါ့။

ရဲမိုး - ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ပတ်သက်လို့ စွဲစွဲလမ်းလမ်း မှတ်မှတ် သားသား ပြောစရာတစ်ခုလောက်ရှိရင် ပြောပေးစေချင်ပါတယ်။

ကျော်ဝင်း - အင်း. . လောလောဆယ် စိတ်ထဲ ဖျတ်ခနဲပေါ်လာ တာကတော့ သီချင်းပဲဗျ။ ဆရာ မြို့မငြိမ်းရေးခဲ့တဲ့ သီချင်းစာသားလေး ရှိတယ်။ လူငယ်တွေ ဖတ်ကြည့်စေချင်ပါတယ်။

“ငြိမ်းချမ်းရေးသည်၊ ပျားရည်ကဲ့သို့အစဉ်၊ တမာပင် သရက် ပင် ဘာပင်ပဲစွဲစွဲ၊ ချိုမြဲအရသာ မစွန့်သည်သာပင်၊ ကမ္ဘာသားလူအများ မျက်နှာထားချိုကြည်၊ ပျော်စေသည် ထာဝစဉ် x x x . . . ”။

အင်တာဗျူး

(၂)

ကျော်ဝင်း-အောင်ဇော်မြင့်

ထင်လတ် မှတ်တမ်းတင်သည်။

(ဟန်သစ် - ၂၀၀၃၊ အောက်တိုဘာ)

အောင်ဇော်မြင့် - ‘ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း’ နဲ့ပတ်သက်လို့ အရင် မေးပါရစေ။ ဆရာရေးတဲ့ စာတစ်ပုဒ်ထဲမှာ “ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်ဟောင်း ဘူးထရိုစ် ဘူးထရိုစ်ဂါလီက ၁၉၉၂ ခုနှစ်က ပြောတဲ့မိန့်ခွန်းထဲမှာ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဆိုတဲ့ စကားလုံးကို စတင် သုံးစွဲရာက တစ်ကမ္ဘာလုံး ရေပန်းစားခဲ့တယ်” လို့ ထည့်သွင်းရေးသား ထားတာ ဖတ်လိုက်ရပါတယ်။ အဲဒီ ‘ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း’ နဲ့ပတ်သက် လို့ ဆရာ့ရဲ့သဘောထားအမြင်ကို သိချင်ပါတယ်။ နောက်ပြီး ဒီလိုစာတွေ ရေးတာနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ဆရာ့ရဲ့စေတနာနဲ့ ရပ်တည်ချက်ကိုလည်း သိချင် ပါတယ်။

ကျော်ဝင်း - အမှတ်အသားရှိတာကတော့ ဒီ ‘ဂလိုဘယ်လိုက် ဇေးရှင်း’ ဆိုတဲ့စကားကို ဘူးထရိုစ် ဘူးထရိုစ်ဂါလီက စတယ်ပေါ့လေ။ တကယ်ကျတော့ ဘူးထရိုစ်ဂါလီ မသုံးခင်ထဲက သမိုင်းမှာ ရှိနေခဲ့တာပဲ။ အယူအဆတွေကတော့ အမျိုးမျိုးပေါ့။ တချို့ကလည်း လူ့ယဉ်ကျေးမှု စကတည်းက ‘ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း’ တွေ အထိုက်အလျောက် ရှိတယ်

လို့ ဆိုတယ်။ နောက်ထပ် အယူအဆတစ်ခုကတော့ အလယ်ခေတ် နောက်ပိုင်းပေါ့။ ကုန်သွယ်ရေး ပေါ်လာကတည်းက ‘ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း’ အငွေ့အသက်တွေ ပါလာနေပြီလို့ ဆိုတယ်။ ဒါပေမဲ့ တော်တော် များများ အယူအဆကတော့ ခေတ်သစ် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းနဲ့ နီးစပ် လာတဲ့ ၁၉၃၀ ခုနှစ်အလွန်လောက်ကို ပထမအဆင့် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းလို့ သတ်မှတ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကလည်း ဒီနေ့ ခေတ်ပြိုင်ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းနဲ့ သိပ်မတူပြန်ဘူး။ ဘာ ဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ အဲဒီခေတ်က Ideology တွန်းအားက နယ်ချဲ့နဲ့ကိုလိုနီ စနစ် ဖြစ်နေတယ်။ ဖြစ်နေတော့ စီးပွားရေးသဘောထက် နိုင်ငံရေး သဘောက ကဲနေတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကမ္ဘာစစ်ကြီးနှစ်ခုနဲ့ ကြုံလိုက်တော့ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းက ပြတ်သွားတယ်။ ဒီလိုမျိုးတော့ သမိုင်းမှာ ရှိခဲ့တယ်။

ဒီနေ့ ပြောနေကြတော့ကတော့ ခေတ်ပြိုင် ဂလိုဘယ်လိုက် ဇေးရှင်းပါ။ ဒီဖြစ်စဉ်ကြီးကို တွန်းပို့လိုက်တဲ့ ဒိုင်းနမစ်တွန်းအား နှစ်ခု ရှိတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ပထမတစ်ခုကတော့ IT ပေါ့။ IT ပေါ်လာ တော့ ကမ္ဘာမှာ ရေကြော မြေကြောတွေ ကျုံ့သွားတယ်။ အဲဒီလို ကျုံ့သွားတော့ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ပို့ဆောင်ရေး စရိတ်စကတွေ သက်သာလာတယ်။ ဆိုလိုတာက လူတွေရော၊ အရင်းတွေရော လုပ်ငန်းတွေပါ လွတ်လွတ် လပ်လပ်ကြီး လည်ပတ်လာကြတယ်။ ကမ္ဘာ့ရွာကြီးဆိုတာ ဒီအခြေခံပေါ် က ပြောကြတာပါ။

နောက်တွန်းအားတစ်ခုကတော့ ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ပြိုကွဲမှုလို့ ပြောကြတယ်။ ဒီလိုပြိုကွဲသွားတဲ့အခါကျတော့ ကမ္ဘာကြီးဟာ စီးပွားရေး အရရော၊ နိုင်ငံရေးအရပါ Trend တစ်ခုတည်းကို ဦးတည်လာတယ်လို့ ပြောရမယ်။ ဟိုတုန်းကလို Ideology မှာ အငြင်းပွားစရာ မလိုတော့ဘူး။

ဒီတွန်းအားနှစ်ခုပေါ်ကနေ ခေတ်ပြိုင် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ပေါ်လာ တာလို့ ပြောကြတာပဲ။

ဘူးထရိုက်ဂါလီ ပြောခဲ့တာတောင် တော်တော်ကြာပါပြီ။ တကယ်တော့ ဒါဟာ ကမ္ဘာကြီးမှာ ဖြစ်နေတာလည်း ကြာပါပြီ။ တော် တော်များများ ပညာရှင်တွေကလည်း ဒါကိုပဲ Focus လုပ်ပြီး ပြောနေကြ တာပဲ။ ကျွန်တော်တို့ဆီမှာတော့ ဒါကိုသိပ်မပြောကြဘူး။ အဆက်ပြတ် သလိုဖြစ်နေတယ်။ အဲဒါကြီးကတော့ သိပ်မကောင်းဘူးထင်တယ်။ အဲဒီ တော့ ‘ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း’ ဆိုတာ ဘယ်လိုမျိုးလဲလို့ ပြောစရာ ရှိလာ တယ်။ ကောင်းသလား၊ ဆိုးသလား၊ အဲဒါကို ထောက်ခံရမှာလား၊ ကန့်ကွက်ရမှာလား ဆိုတာ ဖြစ်လာတယ်။ ပထမဆုံးတော့ ဘာတွေဖြစ် နေတာလဲဆိုတာ အနည်းဆုံးတော့ သိသင့်တယ်ထင်တယ်လေ။ အဲဒါ ကြောင့် ကျွန်တော် ရေးတာပါ။ အဲဒီမှာ တစ်ဆက်တည်းပဲ ကျွန်တော့် အယူအဆကို ပြောရမယ်ဆိုရင် ဟိုတုန်းကတော့ စာရေးတယ်ဆိုတာ ဝါဒဖြန့်တာပဲလို့ဆိုတဲ့ အယူအဆတစ်ခု ရှိခဲ့တယ်။ အခုပညာသည် ဘာ အတွက် ညာအတွက်ပေါ့။ ဒါတွေကို ကျွန်တော် ဘာမှ တိုက်ခိုက်မပြော ချင်ဘူး။ ဘာအတွက်၊ ညာအတွက်လို့ ပြောနေရတာကိုက သိပ်ပြီး နည်း လမ်းမကျဘူးလို့ ကျွန်တော်ထင်တယ်။ ရေးတဲ့လူက ဆုံးဖြတ်လို့ မရဘူး။ စာဖတ်ပရိသတ်က ဆုံးဖြတ်မှာ။ ဒီလိုပဲ နားလည်တယ်။ အခု ကျွန်တော် တို့ရေးနေတာကတော့ အယူအဆတစ်ခု၊ Ideology တစ်ခုအပေါ်မှာ ရပ်ပြီးတော့ . . . ဒါမှန်တယ်၊ ဒါမှားတယ်လို့ ပြောနေတာမဟုတ်ဘူး။ ရိုးရိုး ပြောရရင် လူတိုင်းမှာ သိခွင့် Right to know ရှိတယ်။ အဲဒီ Right to know အတွက်ပဲ စာရေးနေတာ။ သိသင့် သိထိုက်တာ သိဖို့အတွက် ရေးတာပဲ။ Right to determine မှန်သလား၊ မှားသလား ဆုံးဖြတ်တာ ကတော့ စာဖတ်သူရဲ့အလုပ်ပဲ။ ဒါက မှန်တယ်၊ ဒါက မှားတယ်ဆိုပြီး အပေါ်စီးနဲ့ လမ်းပြသလိုမျိုး၊ လမ်းညွှန်သလိုမျိုး၊ စည်းရုံးသလိုမျိုး ဒါကို

လုပ်လည်း မလုပ်ချင်ဘူး။ လုပ်လည်း မလုပ်တတ်ဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲ ဆိုတော့ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ကိုယ့်ဘာသာ ဆုံးဖြတ်အဖြေရှာတာက ပိုပြီး သဘာဝကျမယ်ထင်လို့ပါ။ ဒါဆို လုံလောက်မယ်ထင်ပါတယ်။

အောင်ဇော်မြင့် - ဆရာမောင်စူးစမ်းရဲ့ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ထဲမှာ ဖတ်လိုက်ရတာလေးတစ်ခုကို မှတ်မိနေတယ်ဆရာ။ အဲဒါက ဘာလဲဆို တော့ “ . . . အခု၊ အမေရိကန်စစ်သားတွေနဲ့ အမေရိကန်တက္ကနိုလိုဂျီ တွေ ရောက်လာတာဟာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းကို ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ထဲ ဆွဲသွင်းလိုက်သလို ဖြစ်မနေဘူးလား၊ နောက်ပြီး ပဒေသရာဇ်စနစ် Feudalism လက္ခဏာရှိတဲ့ အာရပ်ကမ္ဘာကလည်း ‘ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေး ရှင်း’ နဲ့ ‘အရင်းရှင်စနစ်’ တို့ရဲ့ လှိုင်းတံပိုးအောက်မှာ ရေကူးတတ်ပါ့ မလား” တဲ့။ အဲဒါနဲ့ပတ်သက်လို့ ဆရာ့အမြင် ဘယ်လိုများ ရှိပါသလဲ။

ကျော်ဝင်း - ကျွန်တော့်အမြင် ပြောရမယ်ဆိုရင်တော့ တစ်ဦး ချင်းသဘောအရ အီရတ်ကိစ္စကို ကျွန်တော် မကြိုက်ဘူး။ မကြိုက်ဘူး ဆိုတာက ဆက်ဒမ်ဟူစိန်ကို ဖြုတ်ချလိုက်လို့ မကြိုက်တာမဟုတ်ဘူး။ နိုင်ငံတစ်ခုတည်းရဲ့ သဘောဆန္ဒနဲ့ ပြဿနာဖြေရှင်းပုံကို ဘဝင်မကျတာ ပါ။ ဒီကိစ္စကို အမေရိကန်ပညာရှင်အသိုင်းအဝိုင်းကလည်း သိပ်ခံတွင်း တွေ့ဟန် မရှိပါဘူး။ ဆယ်မျူရယ်ဟန်ဆင်တန်တို့၊ ပေါ(လ်)ကနေဒီတို့ ဆို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဝေဖန်ကြတာပဲ။ ပြောရရင် ကစ်ဆင်းဂျားလို လူမျိုး ကတောင် သဘောမကျပါဘူး။ တကယ်တော့ ဒီပြဿနာဟာ အီရတ်ကိစ္စ သက်သက်မဟုတ်ပါဘူး။ ‘ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်’ World Order တစ်ခုလုံးနဲ့ ဆိုင်တယ်။

အီမာနျူယယ် ဝေါလာစကိန်းတို့လို လက်ဝဲသစ်ဝါဒီတွေက လည်း ဒီကိစ္စကို အကြီးအကျယ် ဝေဖန်ကြတယ်ဗျ။ သူတို့နဲ့တော့ ကျွန်တော် စဉ်းစားတာ သိပ်တူမယ် မထင်ဘူး။ ၁၉၉၄ လောက်က ထင်တယ်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံမှာ ကိုဖီအာနန်က အယူအဆ

တစ်ခု တင်တယ်။ အဲဒါဟာ ကုလသမဂ္ဂ Charter ကို ပြောင်းဖို့။ ကုလသမဂ္ဂ Charter ဆိုတာ ဟိုးလွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်းသုံးရာကျော်က Westphalia စာချုပ်အပေါ်မှာ အခြေခံတာ။ အဲဒီ Westphalia စာချုပ် ဆိုတာကိုလည်း သမိုင်းနည်းနည်း ပြန်လှန်ရင် ဥရောပမှာ အမျိုးသား နိုင်ငံအချင်းချင်း နှစ်ပေါင်း ၃၀ ကျော် စစ်ဖြစ်တယ်။ နောက်ဆုံး စစ်ပန်း လာတော့ နှစ်ဘက်သဘောတူပြီး စာချုပ်တစ်ခု ချုပ်တယ်။ အဲဒါ Westphalia စာချုပ်။ သူက အချုပ်ပြောရရင်တော့ ကိုယ့်နိုင်ငံနဲ့ ကိုယ် ကြိုက်တဲ့စနစ်နဲ့ အုပ်ချုပ်၊ ဝင်မထွက်ဖက်ရေး။ ဒီမူက U.N Charter ထိ ပါတယ်။ တောက်လျှောက် ကျွန်တော်တို့ သဘောကျခဲ့တဲ့ ဘန်ဒေါင်းမူတို့ ဘာတို့လည်း ဒီ Base ပေါ်က သွားတာပဲ။ ဒီနေ့ ဒါကို ပြန်ချိန်ကြတယ်။ ပညာရှင်တွေ စဉ်းစားကြတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ အနှစ် ၃၀၀ က မူတစ်ခုဟာ ဒီနေ့နဲ့ ကိုက်ပုံမလား။ အဲဒီတော့ ဘာသွားတွေ့လဲဆိုတော့ Westphalia တုန်းက Technology ဟာ သတင်းပေးရင် မြင်းစီးပေးရတဲ့ခေတ်။ အဲဒီ အချိန်မှာ စကားလုံး နှစ်လုံးနဲ့ အဲဒီ Technology ကို ဖော်လို့ရတယ်။ Far away ‘သိမ်း’ ပေါ့။ အဲဒီတော့ We know nothing ‘တို့ ဘာမှ မသိဘူး’ ဆိုတာ ဖြစ်လာတယ်။ တစ်နိုင်ငံမှာ ဘာဖြစ်နေတယ်ဆိုတာ ဘာမှမသိနိုင်ဘူး။ ဒီနေ့ IT ကျတော့လည်း စကားလုံးနှစ်လုံးနဲ့ပဲ ပြန်ပြော လို့ရတယ်။ Instant ‘ချက်ချင်း’ တဲ့။ ဒီနေရာ သတင်းဖြစ်ရင် ဒိုင်းခနဲ ဟိုနေရာက သိတယ်။ အဲဒီ Instant နောက်မှာ ဘာလာလဲ။ “We know everything” အဲဒီလို ကွာလာတယ်။ ဒီတော့ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်သုံးရာကျော်က အယူအဆတစ်ခုကို အသေကိုင်လို့ သင့်၊ မသင့် စဉ်းစားလာရပြီ။ အဲဒီ အပေါ်မှာ ကိုဖီအာနန်က ပြန်စဉ်းစားကြဖို့ အဆိုပြုတာပါ။ ‘လူသား’ Humanity ဆိုတဲ့ အထိုင်ပေါ်က ပြန်စဉ်းစားကြဖို့ ပေါ့ဗျာ။ လူဆိုတဲ့ Humanity ပေါ်မှာ ထိခိုက်စေတဲ့ နစ်နာစေတဲ့ဟာမျိုးလာရင် ဘယ်လို လုပ်ကြမလဲပေါ့။ ဒါနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကုလသမဂ္ဂနိုင်ငံတွေကြားမှာ သုံးစု

ကွဲသွားတယ်။ ဥရောပနိုင်ငံတွေနဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံက ထောက်ခံကြတယ်။ အာရှနိုင်ငံတွေကကြားနေတယ်(မဲ မပေးဘူးပေါ့)။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနိုင်ငံတွေ အားလုံးက ကန့်ကွက်ကြတယ်။ အဲဒီလိုနဲ့ အတည်ဖြစ်မသွားဘူး။ အတည်မဖြစ်တော့ ဒီကိစ္စကို UN အလံအောက်မှာ လုပ်လို့မရဘူး။ ဒါနဲ့ ပြန်ညှိကြတော့ ဥရောပနိုင်ငံတွေနဲ့ တချို့လက်ခံတဲ့ နိုင်ငံတွေကရှိတော့ တချို့ဟာတွေမှာ လုပ်လို့ရသွားတယ်။ ဒါလည်း သေချာပြန်ခဲ့တော့ ဥရောပနိုင်ငံတွေနဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံတောင် မတူဘူး။ စဉ်းစားဖို့လိုလာတာက Humanity ကို ထိခိုက်၊ မထိခိုက်ဆိုတာ ဘယ်သူက ဆုံးဖြတ်မလဲ၊ ဒါက နံပါတ်တစ်။ ဥရောပရဲ့အလိုအရ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း International Community ကဆုံးဖြတ်ရမယ်ဖြစ်လာတယ်။ ဒါကို အမေရိကန်က လက်မခံဘူး။ လက်ရှိ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းဆိုတာ သဏ္ဍာန်သက်သက်ပါပဲ။ ဘာလုပ်ပိုင်ခွင့်မှ မရှိဘူးဆိုပြီး စောဒကတက်တယ်။ အဲဒီကနေ အယူအဆ ကွဲလာတာပေါ့။ ဥရောပက ‘နိုင်ငံစုံသဘော’ Multilateral နဲ့ သွားချင်တယ်။ အမေရိကန်က တစ်ကိုယ်တော်တိုက်ချင်တယ်။ Unilateral ပေါ့။

ဒုတိယအချက်ကျတော့ ဥရောပက သက်ဆိုင်ရာလူထုရဲ့ သဘောထားဟာ အဓိက ဖြစ်သင့်တယ်လို့ ပြောလာတယ်။ အမေရိကန်ဘက်က အဲဒါလည်း လက်မခံဘူး။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ သက်ဆိုင်ရာ လူထုရဲ့ Voice ဆိုတာ လက်တွေ့မှာ မကြားနိုင်ဘူး။ ဘာလို့လဲဆို ငါ့မင်းငါ့ချင်းစနစ်အောက်မှာ Voice မရှိနိုင်ဘူးပေါ့။

တတိယအချက်ကတော့ ဥရောပအလိုအရလို့ ဆိုတယ်။ အမေရိကန်က ရေဆုံးရေဖျားထိ လိုက်ဖို့ပြောတယ်။

ဒီတော့ ပြောချင်တာ က ယေဘုယျအနောက်လို့ ပြောနေကြတဲ့ ဥရောပနဲ့ အမေရိကကြားမှာတောင် မတူညီမှုတွေ ရှိနေတယ်ဆိုတာကိုပါ။ အမှားအမှန်ကိုတော့ ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်ကြပေါ့ဗျာ။

အောင်ဇော်မြင့် - ဆရာရေးတဲ့ စာတစ်ပုဒ်ထဲမှာ ဒီလိုရေးထားတာ မှတ်လိုက်မိပါတယ်။

“Foreign Policy” မဂ္ဂဇင်းကြီးက ကြီးမှူးပြီး နယ်ပယ်အသီး သီးမှာ ကျက်စားတဲ့ “အိုင်ဒီယာ လူကြမ်းမင်းသား” တွေကိုစုပြီး အခု ကျွန်တော်တို့ ဖြတ်သန်းနေတဲ့ ၂၁ ရာစုကြီးကို နာမည်ပေး ကင်ပွန်းတပ် ခိုင်းပါတယ်။ သူတို့ကတော့... .

- (၁) ဖရန်ဆစ်ဖူကူယားမား (Francis Fukuyama) ရဲ့ “သမိုင်းလွန်ခေတ်”
- (၂) ဘရိုင်ယန်အီနို (Brian Eno) ရဲ့ “အလုပ်ဖြစ်ရေးခေတ်”
- (၃) ဂျက်စီကာမက်သယူး (Jessica Mathews) ရဲ့ “စပီခေတ်”
- (၄) မာတင်ဗန်ခရီဗဲ(လ) (Martin Van Creveld) ရဲ့ “ဝိရောဓိများခေတ်”
- (၅) အက်ဒဝပ်ဝီလ်ဆင် (Ewdard Wilson) ရဲ့ “ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးခေတ်”
- (၆) ဖနန်ဒိုဟားရစ်ကားလို့(စ) (Fernando Herrique carclose) ရဲ့ “ကော့စမိုပိုလီတန်ခေတ်”
- (၇) ခရစ္စတိုဖာဘာထရွန် (Christopha Bertronn) ရဲ့ “မရေရာမှုများခေတ်”

အဲဒီမှာ ဆရာ ဘယ်သူ့ရဲ့အယူအဆကို ကြိုက်နှစ်သက်ပါသလဲ၊ ရှင်းလင်းပြောပြပေးပါလားဆရာ။

ကျော်ဝင်း - ပြောရမယ်ဆိုရင်တော့ အကုန်လုံးကို ကြိုက် သလို အကုန်လုံးလည်း မကြိုက်ဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လည်းဆိုတော့ အယူ အဆတစ်ခုဟာ အကြွင်းမဲ့မှားတယ်ဆိုတာမျိုး မရှိဘူးလို့ ထင်တာပါ။ သူ့အထဲမှာ သဘောကျစရာတွေ လက်ခံနိုင်စရာတွေလည်း ရှိတယ်။

ဒါပေမဲ့ အကုန်လုံး လက်ခံနိုင်ဖို့ဆိုတာလည်း မဖြစ်နိုင်ဘူး။ လက်မခံနိုင်တာတွေလည်း ရှိနေပြန်တယ်။ (ခုနက လူတွေရဲ့ အယူအဆတွေ အကုန်လုံးကို ပြောမယ်ဆိုရင်တော့ အချိန်အများကြီး လိုမှာပေါ့) ဥပမာ ဖူကူယားမားရဲ့ ‘သမိုင်းနိဂုံး’ ဆိုတဲ့ အယူအဆဟာ ကျွန်တော်တို့ဆီမှာ အလွန်ပဲ အငြင်းပွားရပါတယ်။ အငြင်းပွားတဲ့ လူတော်တော်များများဟာ လည်း ဖူကူယားမားရဲ့ မှုရင်းစာအုပ်ကို ဖတ်ဖူးသူရှားမယ် ထင်ပါတယ်။ လေဖမ်း ဒန်းစီးပြီး ဆုံးဖြတ်တဲ့သူတွေက များလိမ့်မယ်ထင်တယ်။ (ဒီလို ပြောရတာတော့ သိပ်မကောင်းဘူးဗျ) ကျွန်တော် နားလည်သလောက် ပြောရရင် ဖူကူယားမားရဲ့ သမိုင်း၏နိဂုံး အယူအဆဟာ အချက်နှစ်ချက် ပေါ်မှာ အခြေခံတယ်လို့ မြင်တယ်။ ပထမတစ်ချက်က အရင်းရှင်စနစ်နဲ့ ကွန်မြူနစ်စနစ်တိုက်ပွဲမှာ ကွန်မြူနစ်စနစ်က ရှုံးသွားပြီး အရင်းရှင်စနစ်က နိုင်သွားတယ်။

ဒုတိယတစ်ချက်က အဲဒီနိုင်သွားတဲ့ အရင်းရှင်စနစ် ပြောရရင် လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီကို နောက်ထပ် အစားထိုးစရာ Ideology ပေါ်စရာအကြောင်းမရှိတော့ဘူး။ ဒါကြောင့်မို့ သမိုင်းဆိုတာ Ideology ငြင်းခုံပွဲလို့ဆိုခဲ့ရင် သမိုင်းဟာ ပြီးခဲ့ပြီ။ အဲဒါကြောင့် သမိုင်းမှာ ရှေ့ဆက်ဖြစ်မယ့် အကြောင်းအရာတွေဟာ လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီရဲ့ အကြောင်းအရာတွေသာ ဖြစ်တော့မယ်လို့ ဆိုလိုတာဖြစ်တယ်။

အဲဒီတော့ ဒီအယူအဆကို ပညာရှင်တော်တော်များများက လက်မခံကြဘူး။ မကြိုက်ကြဘူး။ မကြိုက်တဲ့အတိုင်းလည်း တိုက်ကြတယ်။ တိုက်ကြတယ်ဆိုပေမယ့် ပထမအချက်ကိုတော့ အသိအမှတ်ပြုကြတာ များတယ်ဗျ။ ကွန်မြူနစ်ဝါဒ ကျဆုံးသွားပြီး လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီဝါဒ အနိုင်ရသွားတယ်။ ဒါကို လက်ခံတယ်။ လက်မခံတာက နောက်ထပ် Ideology တစ်ခု နောက်ထပ်ပေါ်စရာမရှိတော့ဘူး ဆိုတာကိုပါ။ သူတို့က ဘယ်လိုပြောသလဲဆိုတော့ ကြယ်ပွင့်ပြချိန် (Star Time) လို့ ပြောကြ

တယ်။ ကြယ်ပွင့်ပြချိန်ဆိုတာ သမိုင်းဖြစ်ရပ်တွေ အခြေအမြစ်ကစပြီး အလှုပ်အယမ်းကြမ်းနေတဲ့ ကာလမျိုးကို ဆိုလိုတာပါ။ ဒီအခြေအနေ အောက်မှာ ဒါအမှန်တရားပဲလို့ တရားသေပြောလို့မရဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲ ဆိုတော့ အမှန်တရားတွေရဲ့ သက်တမ်းဟာ တဖြည်းဖြည်း တိုလာနိုင် တယ်။ အပြောင်းအလဲတွေကလည်း သိပ်မြန်လာတာကိုး။ ဒီတော့ နောက် ထပ် အိုင်ဒီအိုလိုဂျီသစ် ပေါ်စရာမရှိတော့ဘူး။ သမိုင်းနိဂုံးချုပ်ပြီဆိုတာ အကောင်းမြင်လွန်းရာရောက်တယ်လို့ ဝေဖန်ကြတယ်။ ဒီဝေဖန်ချက်တွေ ကို ကျွန်တော် ပိုစိတ်ဝင်စားပါတယ်။

အောင်ဇော်မြင့် - ယနေ့ခေတ်လူငယ်တွေ “ဘာစိတ်ဝင်စားကြ သလဲ” (Intrest Focus) “သူတို့ရင်ထဲ ဘာတွေရှိသလဲ” (Inside Feeling) “ဘယ်ဘက်ကို မျက်နှာမူသလဲ” (Orientated Direction) သူတို့ရဲ့ ဟဒယမှာ အနက်ရှိုင်းဆုံး နေရာယူထားတာကတော့ သူတို့ ဖြတ်သန်းနေတဲ့ သက်ဆိုင်ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းကပေးတဲ့ “ဝေဒနာ” ပဲ ဆိုတဲ့ ဆရာရဲ့စာကို ဖတ်လိုက်ရတော့ ကျွန်တော်တို့ရင်ထဲ တော်တော် လေး ထိခိုက်သွားတယ်ဆရာ။

ပြီးတော့ ခေတ်ပြိုင်လူငယ်တွေကို ကြည့်လိုက်တဲ့အခါ စတီရီယို ထိုတိုက်(ပ်) (Stereo Type) မဟုတ်ဘဲ ဒိုင်ဗာစတီ (Diversity) ဖြစ်နေ တယ်ဆိုတဲ့ လူငယ်ရှုခင်းသုံးကွက် -

- (၁) လူငယ်ဂတ်တို၊
- (၂) အဝါရောင်မျိုးဆက်၊
- (၃) အမူးမပြေကို ဆရာအနေနဲ့ ပြန်လည်သုံးသပ် ပြော

ပြပေးပါလားဆရာ။ ကျွန်တော်သိချင်တာက အဝါရောင်မျိုးဆက်ပါ။

ကျော်ဝင်း - အဝါရောင်မျိုးဆက် . . . ထားပါတော့။ နာမည် တွေကလည်း အမျိုးမျိုးပေးကြတယ်။ အဝါရောင်မျိုးဆက်ဆိုတော့ အာရှ မျိုးဆက်ကိုပြောတာ။ အဓိကကတော့ တရုတ်နဲ့ ဗီယက်နမ်ပေါ့။ နိုင်ငံရေး

မိုးသက်မုန်တိုင်းတွေအလွန် စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကာလကို ဖြတ်သန်းနေတဲ့ လူငယ်တွေပေါ့။ အဲဒီလူငယ်တွေအကြောင်း ပြောတဲ့အခါ အားကောင်းချက်နဲ့ အားနည်းချက်တွေကို ခွဲပြောရမယ်။ အားကောင်းချက်ကတော့ သူတို့က IT နဲ့ နီးလာကြတာပဲ။ ဒါက တစ်ချက်။ နောက်တစ်ချက်ကတော့ သူတို့ဟာ ကမ္ဘာကြည့် ကြည့်လာကြတယ်။ ကိုယ့်ပြည်တွင်းလောက်သာမကဘဲ ကမ္ဘာကို မျှော်ကြည့်လာတယ်။ ဒါတွေက အားကောင်းချက်တွေ။ အားနည်းချက်တစ်ခုကတော့ အတ္တ။ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားဘက်ကို သိပ်လိုက်သွားတာပဲ။ နောက်တစ်ချက်ကတော့ နိုင်ငံရေးနဲ့ ဝေးလာတာ။ Apoline Trend လို့ပြောကြတာပေါ့။ နေ့တော့ဒီအယူအဆကိုပဲ တစ်မျိုးပြောလာကြတယ်ဗျ။ တကယ်တော့ သူတို့က နိုင်ငံရေးနဲ့ ဝေးတာမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံရေး Institution တွေနဲ့ ဝေးလာတာ။ နိုင်ငံရေးစနစ်တွေနဲ့ ဝေးလာတာ။ နောက်ပြီး အဲဒါက အာရှတင်မကတော့ဘူး။ Western က နိုင်ငံတွေအားလုံးဟာလည်း ဒီလိုပဲဖြစ်လာကြတယ်။ “လူငယ်ဂတ်တို” ကလည်း အဲဒီဘက်ရောက်လာတယ်။ ဘယ်လို ရောက်လာသလဲဆိုတော့ အမေရိကန်အပါအဝင် ဖွံ့ဖြိုးတဲ့နိုင်ငံကြီးတွေမှာ မဲပေးတဲ့အရေအတွက်နည်းလာတယ်။ မဲပေးခွင့်ရှိပါလျက်နဲ့ မဲမပေးတဲ့ လူအများစုဟာ လူငယ်တွေပဲ။ လူငယ်တွေက ရွေးကောက်ပွဲကို စိတ်မဝင်စားဘူး။ ဒီတော့ မဲရုံကိုလည်း မသွားတော့ဘူး။ နောက်တစ်ချက်က သူတို့ဆီက နိုင်ငံရေးပါတီတွေမှာ လူငယ်ပါတီဝင်တွေ သိသိသာသာ နည်းလာတယ်။ အဲဒါကိုကြည့်ပြီးတော့ လူငယ်တွေ နိုင်ငံရေးနဲ့ ဝေးလာတယ်ဆိုတဲ့ ကောက်ချက်ကို အနောက်က ပညာရှင်တွေက လက်မခံကြဘူး။ လူငယ်တွေ နိုင်ငံရေးနဲ့ ဝေးလာတာ မဟုတ်ဘူး။ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ ဝေးလာတာလို့ ဆိုကြတယ်။ လူငယ်တွေ မယုံတာက နိုင်ငံရေးကို မဟုတ်ဘူး။ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းတွေကို မယုံတာ။ နိုင်ငံရေးစနစ်တွေကို မယုံတာ။ ဒီလိုပြောင်းလဲခံယူလာကြတယ်။

ဒါက ဘာကိုပြသလဲ ဆိုတော့ ဒီကနေ့ တို့ကျင့်သုံးနေတဲ့ “ကိုယ်စားပြု ဒီမိုကရေစီစနစ်” ကို သံသယဝင်လာတာပဲ။ ဒါဖြင့် အဲဒီနေရာကို သူတို့က ဘာနဲ့အစားထိုးချင်ကြသလဲဆိုတော့ Participating Democracy တိုက်ရိုက်ဒီမိုကရေစီပေါ့။ ကိုယ်တိုင် ထဲထဲဝင်ဝင် လုပ်လို့ရမယ့် အနေအထားကိုပြောတာ။ အရင်က ကျွန်တော်တို့ စဉ်းစားပုံနဲ့ ဘယ်လိုမှ မတူတော့ဘူး။ အရင်က နိုင်ငံရေးဆိုတာက မြင်းတစ်စီး ဓားတစ်လက်နဲ့ ဝင်ပြီးရမ်းလို့မရဘူး။ အဖွဲ့အစည်းနဲ့ လုပ်ရတာ။ သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းရဲ့အောက်မှာ ချမှတ်ထားတဲ့ မှုနဲ့ဘောင်နဲ့လုပ်မှ ရတာ။ အခုတော့ အဲဒါတွေကို ကျော်ပြီး ကြည့်လာကြတယ်။ အထူးသဖြင့် IT ခေတ်မှာပေါ့။ အင်တာနက်ခေတ်မှာ လူတစ်ယောက်တည်းပေမယ့် နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခုလုံး လုပ်ရမယ့် Function တွေ အကုန်လုံးကို လုပ်လို့ ရတယ်။ ကိုယ့်စားပွဲပေါ်ကနေ ကမ္ဘာကြီးကို ထိုင်ကြည့်လို့ရတယ်။ ကိုယ် ကိုယ်တိုင်က ကိုယ်ပိုင် Idea တွေကို ထုတ်လို့ရတယ်။ ဒါတွေဟာ ကိုယ်ပိုင် အတွေ့အကြုံမဟုတ်ပေမယ့် တစ်ဆင့်ခံ အတွေ့အကြုံတွေကနေလည်း ယူပြီးလုပ်လို့ရတယ်။ အဲဒီတော့ နိုင်ငံရေးပါတီကနေတစ်ဆင့်သာ နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုကို ဖော်နိုင်တယ်ဆိုတာထက် ကိုယ်ကိုယ်တိုင် ထဲထဲဝင်ဝင် လုပ်ရင်းကနေ ပိုကျယ်ပြန့်တဲ့ နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုကို တည်သွားတာ ပိုမကောင်းဘူးလားလို့ တွေ့လာကြတယ်။ အဲဒါ Participating Democracy ပဲ။

အဲဒီတော့ စောစောကပြောတဲ့ အတ္တအကျိုးစီးပွားဆိုတာကို ပြန်သွားရအောင်။ တကယ်တော့ အတ္တဟာ အပြစ်မဟုတ်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ဆီမှာက အတ္တလို့ဆိုရင် မကောင်းတဲ့အဓိပ္ပါယ်လို့ပဲ ယူဆကြတယ်။ ကျွန်တော်ကတော့ SELF လို့ နားလည်တယ်။ ဟိုမှာက SELFဆိုတာက တစ်ဦးချင်း လွတ်လပ်ခွင့်ကို ပြောတာ။ ဟိုတုန်းကတော့ အဖွဲ့အစည်းနဲ့ လုပ်လာကြတဲ့အတွက် တစ်ဦးချင်းအခန်းကဏ္ဍကို လက်တွေ့မှာ ပစ်ပယ်

သလိုဖြစ်လာတယ်။ ဖြစ်လာတော့ လက်တွေ့မှာ အဖွဲ့အစည်းနဲ့ လုပ်ကြ တဲ့ အခါ ထက်အောက်ဖွဲ့စည်းပုံတွေကြားမှာ လှုပ်လို့မရတော့ဘူး ဖြစ်လာ တယ်။ အဲဒီတော့ တစ်ဦးချင်း ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးတွေ ကျလာတယ်။ ဒါ သိပ်မကောင်းဘူးလို့ ထင်တာပဲ။ ခုနောက်ပိုင်းတော့ တစ်ဦးချင်း ကိုယ် ရည်ကိုယ်သွေးနဲ့ဆိုင်တဲ့ စာတွေကို လူငယ်တွေက ဖတ်လာကြတယ်။ တက်ကျမ်းလို့ပြောတဲ့ဟာတွေပေါ့။ ကျွန်တော့်အနေနဲ့တော့ တက်ကျမ်း ဆိုတာ ကြားဖြတ်သူဌေးဖြစ်နည်းကို ပြောတာမဟုတ်ဘူးနော်။ တစ်ဦးချင်း ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး မြင့်မားဖို့ လမ်း ညွှန်တဲ့ စာတွေကိုပြောတာ (ပြောရ မယ်ဆိုရင် ဆရာဖေမြင့်ရေးတဲ့ စာအုပ်မျိုးတွေ)။ ဒါမျိုးတွေ လိုအပ်လာ တယ်။ ကျွန်တော်ကတော့ အတ္တဆိုတာကို အဲဒီလိုနားလည်ထားတယ်။ ပြောချင်တာက အခြေအနေတစ်ခုမှာ ထွက်ပေါ်လာတဲ့ သုံးသပ်ချက် တစ်ခုဟာ အကြာကြီးမှန်မယ်လို့ ပြောလို့မရတော့ဘူး။ သူ့ထက် ပိုမှန် တဲ့ သုံးသပ်ချက်တွေလည်း ပေါ်ချင်ပေါ်လာနိုင်တာပဲ။ ဒါ ကျွန်တော်တို့ ခေတ် ၂၁ ရာစုရဲ့ အခြင်းအရာတစ်ခု ဖြစ်နေမယ်ထင်တယ်။ ဒီအောက် မှာ အရမ်းအကန်းနာခံမှုထက် ပညာနဲ့ယှဉ်တဲ့ စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်က ပို အခရာကျပါလိမ့်မယ်။ ဒီအတွက် တစ်ဦးချင်းကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးက အရေးကြီးမယ်ထင်တယ်။

အောင်ဇော်မြင့် - ခေတ်သစ်တိုင်းပြည်ကြီးရဲ့ လူမှုသရုပ်ကို အပီပြင် ဆုံး ဖော်ပြရာမှာ အခြေခံအားဖြင့် ဒေါက်ကြီးသုံးဒေါက် ရှိတယ်။ အဲဒီ ဒေါက်သုံးဒေါက်က ‘နိုင်ငံတော်’၊ ‘ဈေးကွက်’ နဲ့ ‘အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့ အစည်း’ ဆိုတဲ့ ဒေါက်ကြီးတွေပါပဲလို့ ဆရာစာထဲမှာ ဖတ်ရပါတယ်။ တစ်ခုနဲ့တစ်ခု ဘယ်လိုဆက်သွယ်နေပါသလဲ။ ရှင်းပြပေးပါဦးဆရာ။

ကျော်ဝင်း - သမိုင်းခေတ်တွေနဲ့ ယှဉ်ပြောရရင် တောက် လျှောက် ရှိခဲ့တာကတော့ နိုင်ငံတော်က အချုပ်ပါပဲ။ နိုင်ငံတော်က

ချုပ် ကိုင် တဲ့ ဈေးကွက်ပဲ ရှိတယ်။ အဲဒီလို အောက်မှကျတော့ ‘အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း’ ဆိုတာတောင် မရှိတော့ဘူး။ ‘စားသုံးသူ’ ဆိုတာသက်သက်ပဲ ရှိတော့တယ်။ သူက ဘာမှပြောရေးဆိုခွင့်မရှိဘူး။ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ကျင့်သုံးတဲ့နိုင်ငံတွေမှာတော့ ယေဘုယျအားဖြင့် ဒေါက်သုံးထောက်လုံး ရှိနိုင်ပါတယ်။ အဲဒီလိုရှိတယ်ဆိုပေမယ့် အစဉ်အလာအရတော့ အချုပ်က နိုင်ငံတော်ပဲ။ ဈေးကွက်မှာ နိုင်ငံတော်က ဝင်မစွက်ဘူးဆိုပေမယ့် ငွေကြေးပေါ်လစီကိုတော့ အထိုက်အလျောက် ကိုင်ထားကြတာများတယ်။ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း ဆိုတာတော့ သူ့အတိုင်းအတာနဲ့ သူ ရှိတတ်ပါတယ်။ ဒါ အစဉ်အလာရှိခဲ့တာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ IT နောက်ပိုင်းမှာကျတော့ Speed က သိပ်စကားပြောတယ်။ Speed မြန်မြန်နဲ့လုပ်နိုင်တဲ့အဖွဲ့က ရှေ့ရောက်သွားတယ်။ အဲဒီတော့ ခုပြောနေတဲ့ သုံးခုထဲမှာ Speed အမြန်ဆုံးက ဈေးကွက်ဖြစ်နေတယ်။ ဈေးကွက်နဲ့ တစ်သားတည်းပါလာတာက Civil Society ဖြစ်တယ်။ အနှေးဆုံးက ပြုရိုကရက်ယန္တရားတွေ ပိနေတဲ့ ‘နိုင်ငံတော်’ ဖြစ်နေတယ်။ အဲလိုအပြောင်းအလဲတွေတော့ ရှိတယ်။ ဒါကို အမေရိကန်မှာတော့ ဘယ်လိုတင်ထားပြောကြသလဲဆိုတော့ Capital တောင်ကုန်းကို Wall Street က ဖြတ်တက်နေတယ်တဲ့။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီအယူအဆနောက်မှာ နောက်ထပ်ပေါ်လာတာ ရှိသေးတယ်။ Market ထက် ပိုမြန်တာက ပညာရဲ့ Speed က ပိုပြီးမြန်လာတယ်။ နောက်ဆုံးတော့ Wall Street ကိုလည်း တက္ကသိုလ်တွေက ဖြတ်တက်သွားကြပြီလို့ ပြောကြတယ်။ အဲဒီတော့ အခြေခံ ဒေါက်ကြီးတွေဆိုတာလည်း ဒီလိုပါပဲ။ ရာသက်ပန်တည်မြဲတဲ့ ကျောက်စာတိုင်တွေတော့ မဟုတ်ဘူး။ အချိန်နဲ့အမျှ ပြောင်းလဲနေတယ်။ အဲဒီ အပြောင်းအလဲတွေကို လိုက်နိုင်တဲ့သူက ခေတ်မီတဲ့သူအဖြစ်နဲ့ ပါလာမယ်။ အပြောင်းအလဲတွေကို လွှဲဖယ်သွားတဲ့သူတွေကတော့ ကျွန်တော် ထင်တယ်။ ကျန်ခဲ့လိမ့်မယ်လို့ . . . ။

အောင်ဇော်မြင့် - အခုနောက်ဆုံးထွက်တဲ့ ဆရာ့ရဲ့ “နှစ်ဆယ့်တစ်ရာစု ဒစ်ပလိုမေစီ” ဆိုတဲ့ စာအုပ်ထဲမှာ ဟင်နရီကစ်ဆင်းဂျားရဲ့ စာတွေကို တော်တော်လေး မိတ်ဆက်ပေးထားတာ တွေ့ရပါတယ်ဆရာ။

အဲဒီအထဲက ကစ်ဆင်းဂျားရဲ့ “အာရှမြေပုံ” ဆိုတဲ့အထဲမှာ “၂၁ ရာစု အာရှဟာ မဟာဗျူဟာချိန် ခွင် နှစ် ခု ပေါ် မှာ ခွထိုင်လျက်ရှိတယ်” တဲ့။

ဘယ်လို မဟာဗျူဟာ ချိန် ခွင် နှစ် ခု လဲ ဆိုတာကို ကျယ်ကျယ် ပြန်ပြန် ရှင်းပြပေးပါဆရာ။

ကျော်ဝင်း - အဲဒီ ကစ်ဆင်းဂျားစာအုပ်ထွက်တဲ့ အချိန်ပေါ့။ ဒါလည်း ဘာမှမကြာသေးဘူး။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်မှာ ထွက်ခဲ့တာ။ အဲဒီတုန်းကတော့ သူတို့စဉ်းစားတာက ‘အာရှပေါ်လစီ’ ကို စဉ်းစားတာပဲ။ မဟာဗျူဟာချိန်ခွင်နှစ်ခုဆိုတာ အာရှမြောက်ပိုင်းနဲ့ အာရှတောင်ပိုင်း။ အာရှမြောက်ပိုင်းမှာဆိုရင် တရုတ်၊ ဂျပန်၊ အမေရိကန် ဒီပါဝါသုံးခုကြားထဲမှာ ကစားသွားတယ်။ အာရှတောင်ပိုင်းဆိုတာမှာတော့ အာဖီယံရယ်၊ တရုတ် ရယ်၊ အမေရိကန်ရယ်၊ နောက် အိန္ဒိယရယ် အဲဒီမှာ ကစားသွားလိမ့်မယ်။ အဲဒီလို တွက်ချက်လို့ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီဘက်နောက်ပိုင်းကျတော့ အဲဒါ လည်း ပြန်ပြောင်းသွားတယ်။ ဒီအပြောင်းအလဲကို ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ် ရေးထားပါတယ်။ နွယ်နီမှာ ပါပါလိမ့်မယ်။

အောင်ဇော်မြင့် - ‘အနာဂတ်အကြောင်းပြောတဲ့သူဆိုတာ အမှန်ကို ပြောတာဖြစ်ပေမယ့် မုသားစကားဖြစ်ချင်လည်း ဖြစ်သွားတတ်ပါတယ်’ ဆိုပြီး အာရပ်စကားပုံတစ်ခုကို ကိုးကားပြီး မိန့်ခွန်းပြောသွားတဲ့ စင်္ကာပူ နိုင်ငံသား နိုင်ငံရေးခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသူ “ကီးရှိုးမဟာဘူဘာနီ” (Kishore Mahbubani) ရဲ့ “အာရှ ပစိဖိတ်သမုတိဝိရောမီများ” ဆိုတဲ့ သမုတိဝိရောမီနှစ်ခုအကြောင်းလည်း ရှင်းပြပါဦးဆရာ။

ကျော်ဝင်း - တကယ်က သမုတိဝိရောမိ ခုနှစ်ခုပါ။ အသေးစိတ်တော့ ဆောင်းပါးပဲ ပြန်ဖတ်ဖို့ ညွှန်းတော့မယ်ဗျာ။ ယေဘုယျ ပြောရင်တော့ အမေရိကန်၊ ဂျပန်၊ တရုတ်ဆိုတဲ့ အဓိကဝင်ရိုးသုံးခုကို ဗဟိုပြုပြီး ဆွေးနွေးထားတာပါ။ အခုဆိုရင် ဒီသဘောတောင် သိပ်ခေတ်မမီတော့ပြန်ဘူး။ ဂျပန်က အရေးကြီးတဲ့နေရာမှာ မရှိတော့ဘူးလို့ အမေရိကန်ဘက်က ယူဆတယ်။ တရုတ်က တော်တော် အလေးထားရမယ်လို့ တွက်လာတယ်။ အဲလို ဖြစ်လာတယ်။ အဲဒီတော့ ဒီစာတမ်းထဲက အချက်အလက်တွေဟာ အကုန်မှန်တယ်လို့ ယူလို့မဖြစ်တော့ဘူး။ ဒါပေမဲ့ စဉ်းစားနည်းလေးကတော့ သဘောကျဖို့ကောင်းတယ်။ တစ်လုံးတည်းပြောရရင် အသေမကိုင်ဖို့ဘဲ။ ကျွန်တော်တို့က အသေကိုင်ချင်တာ အကျင့်လိုဖြစ်နေပြီ။ အစွဲအလမ်းကြီးတာပေါ့ဗျာ။ လူပုဂ္ဂိုလ် အစွဲအလမ်းကြီးတယ်။ Ideology အစွဲအလမ်းကြီးတယ်။ အုပ်စုအစွဲအလမ်းကြီးတယ်ပေါ့ဗျာ။ အဲဒီအစွဲအလမ်းတွေနဲ့ ရှေ့ဆက်သွားလို့မရတော့ဘူး။ Flexible ဖြစ်ရမယ်။ အဲဒီလို ပြောင်းလွယ်၊ ပြင်လွယ်ဖို့ဆိုတာ တစ်ဦးချင်းကိုက တတ်နိုင်သလောက် ဖြည့်ဆည်းထားရမယ်။ အမှီအခိုမကင်းတာဟာ ပညာရေးအားနည်းတာပဲ။ ဒါကြောင့်မို့လို့ သေသေချာချာပြောရရင် အနာဂတ်မှာ ဆုံချက်ကျတာကတော့ ပညာပဲ။ ပညာဆိုတာကလည်း ကျောင်းသင်ပညာကိုချည်း ပြောတာမဟုတ်ဘူး။ Knowledge ပေါ့ဗျာ။ နောက်ပိုင်းတော့ Knowledge နဲ့တင် မလုံလောက်တော့ဘူး။ Wisdom လို့ ပြောရမှာပေါ့။ Wisdom လို့ပြောရင် Ethics ပါပါလာတယ်။ Ethics ကလည်း ပြောင်းတာပါပဲ။ ဟိုတုန်းကဆို Ethics ဆိုရင် What နဲ့ Who ပဲ ရှိတယ်။ ခုတော့ Society နဲ့ပါ တွဲကြည့်လာကြပြီ။

အောင်ဇော်မြင့် - ခေတ်တွေ တစ်ခေတ်ပြီးတစ်ခေတ် ဖြတ်သန်းတဲ့ အခါ အမည်သညာတွေ ပေးကြတယ်။ “ဘာလင်တံတိုင်းနဲ့ ဆိုဗီယက်

ပြိုကွဲ” တော့ “စစ်အေးလွန်ခေတ်”၊ “ရော်နယ်ရေဂင်နဲ့ မာဂရက်သက်ချာ” တို့နောက်ပိုင်း “ဈေးကွက်စီးပွားရေးခေတ်” ပြီးတော့ “သတင်းခေတ်” ဆရာ့အသုံးအနှုန်းနဲ့ပဲ ပြောရမယ်ဆိုရင် ဟော-အခု ဖျတ်ခနဲ၊ ဖျတ်ခနဲ လူးပြီး ခါနေတဲ့ ဆပ်စလူးမလေး “ပါရာဒိုင်း” ရဲ့ခါးပေါ်က ဘာခေတ်ပါလဲ ဆရာ။

ကျော်ဝင်း - အခု ကျွန်တော် နောက်ဆုံးဖတ်ရတာ ရှိတယ်။ Harvard Business Review ထဲက အဲဒါမှာ ဘာပြောလာသလဲဆိုတော့ သူက New World Disorder ဖြစ်လာပြီလို့ ပြောတာပဲ။ ဟိုတုန်းကတော့ စစ်အေးနောက်ပိုင်း တစ်ကမ္ဘာလုံးမှာ World Order ပေါ့ဗျာ။ International Relation ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ စီးပွားရေးပဲဖြစ်ဖြစ်ပေါ့။ ယေဘုယျ အစီအစဉ်တစ်ခု ရှိသင့်တယ်ဆိုပြီးတော့... New World Order ကို ရှာပုံတော်ဖွင့်ခဲ့ကြတယ်။ New World Order ကလည်း ယေဘုယျတော့ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သယောင် ရှိလာခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘာမှမကြာ တဲ့ကာလမှာ အထူးသဖြင့် စက်တင်ဘာ ၁၁ နောက်ပိုင်းမှာ New World Order ဟာလည်း ပြိုကွဲသွားတယ်။ ပြိုပြီး အဲဒီနေရာမှာ နောက်ထပ် Order အသစ်တစ်ခု မဝင်လာဘဲနဲ့ New World Disorder ဖြစ်လာ တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ “ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပရမ်းပတာဖြစ်မှု” လို့ ဘာသာ ပြန်ရမလား မသိဘူး။ အဲဒီတော့ ဘာခေတ်လဲလို့ မေးလာရင် New World Disorder ခေတ်လို့ ပြောရလေမလားပဲ။

အောင်ဇော်မြင့် - သမိုင်းကို အနုပညာအကဲဖြတ်သမား ဝေါလ်တာ ဘင်ဂျမင်က ပေါ်လ်ကလီးရဲ့ပန်းချီကားကို ခံစားပြီးတော့ သမိုင်းဆိုတာ ဘုံကြိုးပြတ်တဲ့ နတ်မိမယ်တစ်ပါးတဲ့၊ အဲလို ဆိုခဲ့တယ်။ တော်တော်လှပါ တယ်ဆရာ။ ဆရာ့အနေနဲ့ရော သမိုင်းကို ဘယ်လိုမြင်ပါသလဲ။

ကျော်ဝင်း - ဘုံကြိုးပြတ်တဲ့ နတ်မိမယ်လောက်တင်တော့ မကဘူးဗျ။ ထားပါတော့။ အဲဒီအယူအဆရဲ့အချုပ်က 'အနာဂတ်မှ ပြန်ကြည့်ခြင်း' ဆိုတဲ့ သဘောပေါ့။ အနာဂတ်တစ်ခုကို စိတ်ထဲကမှန်းပြီး ပစ္စုပ္ပန်ကို ပြန်ကြည့်တဲ့သဘောပါ။ အရင်ကတော့ အနာဂတ်မှာ ဘာဖြစ်မလဲဆိုတာ ခန့်မှန်းရင်း သမိုင်းကို Base လုပ်ကြတာပဲလေ။ဆိုလိုတာက အတိတ်တုန်းက ဒါတွေ ဒါတွေ ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဒါ့ကြောင့် အနာဂတ်မှာ ဒါတွေ ဒါတွေ ဖြစ်နိုင်ရာ၏လို့ ခန့်မှန်းကြတာပေါ့။ ခုနောက်ပိုင်းကျတော့ အဲလိုမဟုတ်တော့ဘူး၊ အဲလိုခန့်မှန်းတာက အကုန်လွဲတာများတယ်။ ဟိုတုန်းက လူ့သမိုင်းရဲ့ဖြစ်စဉ်က Linear ဗျ။ မျဉ်းတန်းသဘောမျိုး သွားတာ။ အကြောင်းနဲ့အကျိုးကြားမှာ တိုက်ရိုက် အဆက်အစပ် ရှိတယ်။ အကြောင်းအကျိုး၊ အကြောင်းအကျိုးဆိုပြီး ဆက်တိုက်သွားတာဆိုတော့ မြင်သာထင်သာရှိတယ် ရှင်းတယ်ပေါ့ဗျာ။ အဲဒါမှာ အတွေ့အကြုံများသူ ဟာ ပညာရှိပဲ။ Predit လုပ်နိုင်တယ်လို့ ယူဆခဲ့ကြတာပေါ့။သမိုင်းအမြင် ရှိတဲ့ လူဟာ အနာဂတ်ကို ပိုခံစားလို့ရတယ်။ အခုနောက်ပိုင်းကျတော့ Linear သဘောမျိုး မဟုတ်တော့ဘူး။ Non-Linear ဖြစ်လာတယ်။ အကြောင်းမရှိဘဲ အကျိုး ပေါ်လာတာတော့ မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ အကြောင်းကို မြင်ချင်မှမြင်ရတယ်။ ငုပ်ချင်လည်း ငုပ်နေမယ်။ တစ်ခါ တလေ အကြောင်းနဲ့အကျိုးကြားထဲမှာ ပြတ်နေတာတွေလည်းရှိနိုင်တယ်။ ဘယ်လိုလဲဆိုတော့ ခုန်ကူးမှုတွေ ရှိနိုင်တယ်။ အဲဒီတော့ အတွေ့အကြုံ တစ်ခုနဲ့တင် မလုံလောက်တော့ဘူး။ 'ပညာ' ပါ ပါလာတယ်။ အဲဒီအပေါ် မှာ ဘာဖြစ်သလဲဆိုတော့ သမိုင်းအားကောင်းတိုင်း အနာဂတ်ကို ကြိုမြင် လာနိုင်တယ်ဆိုတာ သံသယရှိစရာ ကောင်းလာတယ်။ သမိုင်းအမြင် တစ်ခုထဲနဲ့ မလုံလောက်တော့ဘူး။ 'ပညာ' နဲ့ယှဉ်နိုင်မှရမယ်။ အဲလို မြင်မှသာ အနာဂတ်ကို အနီးစပ်ဆုံး မှန်အောင် ခန့်မှန်းနိုင်လိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ သဘောပေါ့ဗျာ။ မေးခွန်းထဲကနည်းဟာ Linear နည်းတွေထဲက တစ်နည်း

ပါ။ သမိုင်းနဲ့ပတ်သက်လို့ ကျွန်တော့်အမြင်ကတော့ သမိုင်းဟာ ခုထက်ထိ လေ့လာသင့်တဲ့ ဘာသာရပ်တစ်ခု ဖြစ်နေသေးတယ်လို့ ကျွန်တော် မြင်တယ်။ သို့သော် သမိုင်းတစ်ခုထဲ အသေဖက်တွယ်ထားလို့တော့ မရပါဘူး။ သမိုင်းကို ပညာနဲ့ approach လုပ်နိုင်မယ်ဆိုရင်တော့ အများကြီး အသုံးတန်ဖိုးရှိလိမ့်မယ် ထင်ပါတယ်။ ဒီလောက်ပါပဲ။

